

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra biologie a environmentálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Záchranné stanice pro handicapované živočichy a jejich využití ve výuce

Animal rescue centers and their use in the school education

Johana Kremrová

Vedoucí práce: prof. RNDr. Lubomír Hanel, CSc.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Biologie, geologie a environmentalistika – Dějepis se zaměřením na vzdělávání

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením prof. RNDr. Lubomíra Hanela, CSc., s vyznačením všech použitých pramenů a spoluautorství. Souhlasím se zveřejněním bakalářské/diplomové práce podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů. Byl/a jsem seznámen/a s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s uložením své bakalářské/diplomové práce v databázi Theses.

V Praze dne: duben 2019

.....
podpis

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování prof. RNDr. Lubomíru Hanelovi, CSc., mému vedoucímu bakalářské práce, za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Rovněž bych chtěla poděkovat pracovníkům z uvedených stanic za vstřícnost a pomoc při získání potřebných informací a podkladů.

.....

Podpis

NÁZEV:

Záchranné stanice pro handicapované živočichy a jejich využití ve výuce

AUTOR:

Johana Kremrová

KATEDRA BIOLOGIE A ENVIRONMENTÁLNÍCH STUDIÍ

VEDOUcí PRÁCE: prof. RNDr. Lubomír Hanel, CSc.

ABSTRAKT:

Cílem bakalářské práce (Záchranné stanice pro handicapované živočichy a jejich využití ve výuce) bylo zjistit, jak fungují záchranné stanice, které zákony tato zařízení upravují, jaká zvířata jsou nejčastěji postižena, jak dlouho zde musí průměrně zůstat nebo jaká je úspěšnost navrácení do volné přírody. Tato práce se věnuje hlavně českým záchranným stanicím, informace o nich byly zjištěny přes dotazníky s otázkami na jejich fungování, jejich pacienty i pracovníky. Tento dotazník byl rozeslán jednotlivým stanicím a jejich výsledky se analyzovaly. Část dotazů je také zaměřena na pedagogickou stránku záchranných stanic, např. jestli tyto zařízení školy navštěvují nebo jestli zaměstnanci stanic pořádají besedy ve školách. Bylo zjištěno, že většina záchranných stanic se věnuje ekologické výchově a snaží se o osvětu veřejnosti, která je velice důležitá, jelikož mnoho zvířat, která se dostanou do záchranných stanic jsou mláďata, která jsou zbytečně odebrána rodičům a poté musí vyrůstat v záchranných stanicích. Mnoho trvale handicapovaných zvířat musí zůstat v těchto zařízeních trvale, ty často pomáhají veřejnosti v rámci osvěty.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Handicapovaná zvířata, záchranné stanice, divoká zvířata

TITLE:

Animal rescue centers and their use in the school education

AUTHOR:

Johana Kremrová

DEPARTMENT:

Department of Biology and Environmental Studies

SUPERVISOR:

prof. RNDr. Lubomír Hanel, CSc.

ABSTRACT:

The aim of this bachelor thesis (Rescue Stations for Handicapped Animals) was to find out how the rescue stations work, which laws regulate these institutions, what animals are most affected, how long they have to stay there on average or what is the success of returning to the wild nature. This work is mainly devoted to Czech rescue stations. Information about them has been found through questionnaires sent to these institutions with questions about their functioning, their patients, financing and employees. This questionnaire was sent to individual stations and their results were analyzed. A part of the analyses is also focused on the pedagogical side of the rescue stations, e.g. whether these facilities are attended by schools or if the staff of the stations is organizing discussions at schools. It has been found that most rescue stations are dedicated to environmental education and are trying to educate the public. That is very important, as many animals that get to rescue stations are very young animals that are unnecessarily removed from their parents. The result is, that need to grow up in rescue stations. Many permanently disabled animals must remain in these facilities, often helping the public in the context of education.

KEYWORDS:

Handicapped animal, wild animal, rescue station

1 Obsah

2	Úvod.....	9
3	Charakteristika záchranných stanic	9
3.1	Historie záchranných stanic v České republice.....	11
3.2	Zákon na ochranu zvířat.....	12
3.3	Ekologická výchova v záchranných stanicích.....	14
3.4	Financování záchranných stanic	16
3.5	Záchranné stanice v zemích sousedících s Českou republikou.....	18
3.5.1	Evropská legislativa	18
3.5.2	Péče o handicapovaná zvířata na Slovensku.....	18
3.5.3	Péče o handicapovaná zvířata v Polsku	19
3.5.4	Péče o handicapovaná zvířata v Rakousku	19
3.5.5	Péče o handicapovaná zvířata v Německu.....	19
4	Divoká zvířata v záchranných stanicích	20
4.1	Savci.....	24
4.1.1	Ježek východní.....	24
4.1.2	Ježek západní	25
4.1.3	Netopýr hvízdavý.....	26
4.1.4	Netopýr rezavý.....	26
4.1.5	Veverka obecná.....	27
4.1.6	Srnec obecný.....	28
4.1.7	Zajíc polní	29
4.2	Ptáci.....	29
1.	Pták nemůže létat.	30
2.	Má vnější krvácivé zranění.	30
3.	Sedí načepýřený na zemi a nejeví zájem o okolí.	30

4.	Drží křídla či končetiny v nepřírozené poloze.....	30
4.2.1	Káně lesní	30
4.2.2	Poštołka obecná	31
4.2.3	Rorýs obecný	31
4.2.4	Labuť velká.....	31
4.2.5	Kos černý	32
4.2.6	Kachna divoká	32
4.3	Jak předcházet úrazům zvířat	32
4.3.1	Elektrické vedení	33
4.3.2	Srážky s dopravními prostředky	33
4.3.3	Skleněné plochy	34
5	Záchranné stanice v České republice	35
5.1	Záchranná stanice Rokycany.....	36
5.2	Záchranná stanice v Jinačovicích (ZOO Brno).....	37
5.3	Záchranná stanice v Plzni.....	38
5.4	Záchranná stanice Jaroměř.....	39
5.5	Záchranná stanice Rajhrad	42
5.6	Záchranná stanice Chomutov	43
5.7	Záchranná stanice Liberec.....	44
5.8	Záchranná stanice Vrchlabí.....	45
5.9	Záchranná stanice Ruda nad Moravou	46
5.10	Záchranné stanice, od kterých jsem nedostala odpověď	48
5.10.1	Záchranná stanice v Bartošovicích	48
5.10.2	Záchranná stanice Bublava	48
5.10.3	Záchranná stanice v Brně.....	49
5.10.4	Záchranná stanice Buchlovice	49

5.10.5	Záchranná stanice Hrachov	49
5.10.6	Záchranná stanice Kladno	50
5.10.7	Záchranná stanice Klášterec	50
5.10.8	Záchranná stanice Libštát	50
5.10.9	Záchranná stanice Dolní Týnec-Falco	50
5.10.10	Záchranná stanice Makov	51
5.10.11	Záchranná stanice Němčice.....	51
5.10.12	Záchranná stanice Rozovy u Temelína	51
5.10.13	Záchranná stanice Přerov	51
5.10.14	Záchranná stanice Pasíčka.....	52
5.10.15	Záchranná stanice Huslík	52
5.10.16	Záchranná stanice Pavlov.....	52
5.10.17	Záchranná stanice Praha.....	53
5.10.18	Záchranná stanice SOOS.....	53
5.10.19	Záchranná stanice Spálené Poříčí.....	53
5.10.20	Záchranná stanice Stránské	54
5.10.21	Záchranná stanice Tachov	54
5.10.22	Záchranná stanice Třeboň	54
5.10.23	Záchranná stanice Vendolí.....	54
5.10.24	Záchranná stanice Vlašim	55
6	Nejčastější odpovědi v dotazníku	56
7	Závěr	58
8	Zdroje.....	59
8.1	Publikace a články.....	59
8.2	Webové stránky.....	61
8.3	Zákony.....	63

9	Přílohy.....	64

2 Úvod

Zvířata žijící ve volné přírodě jsou člověkem často ohrožována. Mezi hlavní nebezpečí pro volně žijící zvířata patří jejich srážky s dopravními prostředky, které jim způsobují často až smrtelná zranění. Dalším rizikovým faktorem je elektrické vedení (nárazy do sloupů, popáleniny od elektriky) nebo nárazy zvířat do prosklených ploch (např. protihluková opatření), které jsou často k vidění například podél silnic či u zastávek hromadné dopravy. Divoká zvířata, která jsou zraněná (ať již krátkodobě nebo trvale), mohou nalézt svůj domov v záchranných stanicích. Ty jsou v České republice sdružené do Národní sítě záchranných stanic. Tyto stanice se starají o handicapovaná zvířata a zároveň se často zabývají osvětou veřejnosti. Snaží se, aby se lidé dozvěděli co nejvíce informací, jak poznat zvíře, které naši pomoc potřebuje, a také, jak mu pomoc poskytnout.

Ve své bakalářské práci jsem se věnovala záchranným stanicím pro handicapovaná zvířata. Během středoškolského studia jsem se zúčastnila návštěvy jedné záchranné stanice v rámci školní výuky, nadchlo mě to a domnívám se, že je to skvělý doplněk výuky. U záchranných stanic jsem zjišťovala jejich historii, právní subjektivitu, způsob fungování, financování, kapacitu a druhové zastoupení postižených zvířat, která zde buď na přechodnou dobu, nebo na stálo žijí. V Národní síti záchranných stanic je dnes 33 stanic, které se starají o zraněná původně volně žijící zvířata. V druhé kapitole jsem se také věnovala záchranným stanicím v zemích sousedících s Českou republikou. Záchranným stanicím jsem rozeslala krátký dotazník, kde jsem zkoumala základní informace o jednotlivých zařízeních. Odpověď jsem dostala od devíti stanic. O ostatních stanicích jsem se snažila zjistit více z jejich výročních zpráv či z webu www.zvirevnouzi.cz, kde je většina důležitých informací. Dále mě zajímalo, jak by se daly záchranné stanice využít ve výuce základních a středních škol.

3 Charakteristika záchranných stanic

Hlavní důvody, proč chránit handicapovaná zvířata, uvedl ve 30. letech 20. století autor Kálal ve svém článku v časopise „Krása našeho domova“. Uvedl tři zásadní argumenty: etický, estetický a hospodářský (Kálal, 1935). Autor článku konstatuje, že

nesmíme a nemáme právo zvířata týrat, nijak jim ubližovat, naopak se o ně máme dobře starat. Kálal poukazuje na to, že zvíře cítí bolest stejně jako my. I když si to lidé občas neovědomují, svět se netočí jen kolem nich. Kálal tímto poukazuje na antropocentrismus¹.

„Člověk nemá práva, aby pohrdal zvířaty, aby je nesmyslně pronásledoval, zabíjel a vybíjel, trýznil a vykořisťoval. I zvíře trpí stejně jako člověk (...).“ (Kálal, 1935: 101–102).

Záchranné stanice jsou zařízení zabývající se záchranou volně žijících živočichů, kteří si způsobili zranění a nemohou sami bez lidské pomoci přečkat období, kdy jsou kvůli zranění v ohrožení. Dalším důvodem k záchraně jsou například nedovyvinutá mláďata, která by bez člověka pomoci také neměla šanci přežít. Zákon č. 114/1992 Sb. říká, že:

„Záchranná stanice je zařízení, které na konkrétně vymezeném území působnosti zajišťuje komplexní péči o všechny živočichy dočasně neschopné přežít ve volné přírodě s cílem navrátit je do přírody, živočichům trvale neschopným přežít ve volné přírodě poskytuje, je-li to vhodné a účelné vzhledem k jejich zdravotnímu stavu, odpovídající dlouhodobou péči, poskytuje informace o příčinách ohrožení a vhodných způsobech ochrany živočichů a může spolupracovat při provádění opatření k předcházení zraňování nebo úhynu živočichů.“

(Zákon č. 114/1992 Sb.)

České stanice patří do Národní sítě záchranných stanic, které jsou koordinované Českým svazem ochránců přírody. Ročně těmito stanicemi projde až deset tisíc zvířat, která potřebují jejich pomoc.

Hlavním cílem těchto stanic je nabídnout co nejlepší péči handicapovaným zvířatům a co nejvíce jich navrátit zpět do volné přírody. Těm, která nemají naději na návrat do volné přírody, poskytuje co nejadekvátnější nové místo pro život. Dnes je v Národní síti 28 záchranných stanic, které aktuálně fungují. Z těchto záchranných stanic

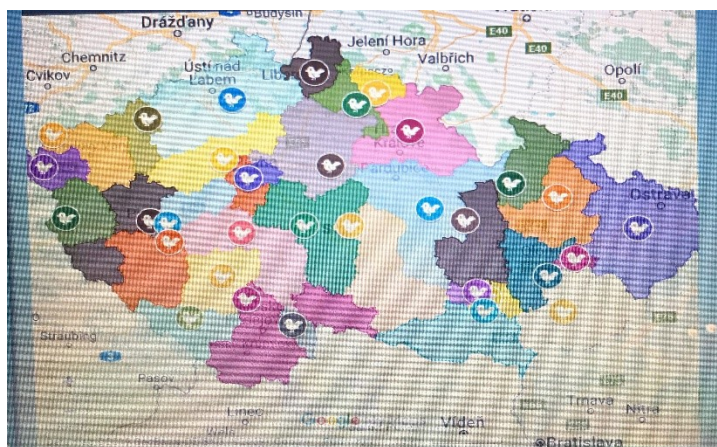
---

¹ Antropocentrismus – (z řeckého slova anthropos, což znamená člověk, a kentron, což znamená střed), antropocentrismus poukazuje na představu, že člověk je středem všeho (Filosofický slovník. Olomouc: FIN 1998, heslo antropocentrismus, str. 26.)

tři vznikly při zoologických stanicích, patnáct provozuje ČSOP², sedm další neziskové organizace, jednu státní ochrana přírody a dvě městská zařízení (Stýblo, Orel, 2013).

Dalším neméně důležitým cílem záchranných stanic by měl být také výchovný a etický záměr – jak zmiňuje např. Pavel Pecina v publikaci „Národní síť stanic pro handicapované živočichy“. Výchovný cíl spočívá v tom, že děti zde vidí, co jejich počínání může způsobit. Žáci mohou vidět postižená zvířata, která často musí po celý život zůstat v péči stanice, protože lidé se mnohdy nezamýšlí nad tím, jak jejich činy dopadají na okolí. Autor porovnává tyto výchovné prostředky se zoologickými zahradami: zatímco v zoologických zahradách mohou návštěvníci pozorovat pouze zdravá zvířata (která jsou držena v zajetí), v záchranných stanicích vidí, jaké negativní dopady jejich nevhodné chování může způsobit (Pecina, 1998).

Obrázek č. 1 zachycuje síť záchranných stanic – všechny aktuální záchranné stanice a jejich přibližné pole působnosti.

Obrázek č. 1 – síť záchranných stanic v ČR (zdroj: <https://www.zvirevnouzi.cz/>)

3.1 Historie záchranných stanic v České republice

První pokusy o systematickou péči o handicapovaná volně žijící zvířata se rodily hlavně v zájmových uskupeních zabývajících se zvířaty (např. sokolnických) a ochránářských kruzích občanských sdružení v 70. letech 20. století. Na podzim roku 1983 vznikla první specializovaná záchranná stanice pro volně žijící zvířata. Tato první

² ČSOP – Český svaz ochránců přírody.

stanice vznikla v Bartošovicích na Moravě. Toto zařízení začínalo fungovat jako špitál pro nemocná divoká zvířata. Jednalo se o první zařízení tohoto typu v celé střední Evropě (Stýblo, Orel, 2013).

Od roku 1992 je tato stanice oficiální nestátní organizací. Po jejím vzniku následoval velký nárůst vzniku dalších stanic – například v Praze nebo Horažďovicích. Tehdy jich vzniklo asi 50, ale několik z nich postupem času opět zaniklo.

Kolem roku 1990 se Český ústav ochrany přírody³ pokusil vytvořit funkční celorepublikový systém záchrany postižených divokých zvířat. Napoprvé nebyla realizace úspěšná, a tak až v roce 1997 vyzval Český svaz ochrany přírody několik desítek zařízení k systematické spolupráci s cílem vytvořit funkční systém ochrany handicapovaných živočichů na území celé České republiky. K tomuto návrhu se připojilo osm organizací, které smluvně se zavázaly, že se na území své působnosti odborně⁴ postarají o každého nalezeného handicapovaného jedince volně žijících druhů živočichů. Díky tomuto smluvnímu závázání vznikla Národní síť záchranných stanic (Stýblo, Orel, 2013).

3.2 Zákon na ochranu zvířat

Přestože v České republice záchranné stanice fungovaly, až do roku 2008 neupravoval podmínky péče o handicapovaná zvířata žádný právní předpis. Úpravu přinesly novelizace zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, a zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, provedené zákonem č. 312/2008 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání upravuje problematiku handicapovaných zvířat především v ustanovení § 3 písm. f) a § 14b.

„(1) Každý, kdo se ujal handicapovaného zvířete, je povinen zajistit péči o ně podle odstavce 2 nebo předat toto zvíře záchranné stanici, popřípadě oznámit místo jeho nálezu záchranné stanici.

---

³ Český ústav ochrany přírody vznikl v roce 1990 a v roce 1995 se rozdělil na Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR a na Správu chráněných krajinných oblastí. V roce 2006 došlo k další změně, obě části se opět spojily a vznikla Agentura ochrany přírody a krajiny v ČR.

⁴ Musí přijatému zvířeti poskytnout adekvátní lékařskou péči, dostatečně veliké místo k životu atd.

(2) Chovatel, který poskytuje soustavnou nezbytnou péči handicapovaným zvířatům, je povinen

a) vytvářet podmínky pro zachování jejich fyziologických funkcí a biologických potřeb, a to zejména vybavením prostor pro handicapovaná zvířata,

b) předcházet jejich únikům,

c) mít osvědčení o odborné způsobilosti osoby odpovědné za péči o handicapovaná zvířata, udělené příslušným orgánem ochrany zvířat, nebo zajistit, aby péči o handicapovaná zvířata zajišťovala osoba s tímto osvědčením, pokud se jedná o záchrannou stanici,

d) dodržovat podmínky chovu handicapovaných zvířat, vybavení a minimální velikost prostor pro handicapovaná zvířata, stanovené prováděcím právním předpisem. “

(Zákon 312/2008 Sb.)

Hlavním cílem těchto právních úprav je zamezení týrání zvířat, mají také určit podmínky pro péči o handicapovaná zvířata. Tyto podmínky určují, jakou minimální velikost by měla mít ubikace pro zvířata v záchranných stanicích a jakou kvalifikaci musí mít lidé, kteří se o postižená zvířata starají. Handicapovaná zvířata jsou zde definována jako volně žijící zvířata, která z různých důvodů (onemocnění, zranění atp.) nemohou nadále ve volné přírodě pobývat. Cílem záchranných stanic by mělo být především handicapovaná zvířata co nejrychleji navrátit do volné přírody, pokud je to možné a je to pro zvíře nejlepší řešení. Pokud se postižené zvíře do volné přírody vrátit nemůže, stanice mu má poskytnout co možná nejlepší podmínky a prostor pro život.

Záchranná stanice může vzniknout pouze po rozhodnutí Ministerstva životního prostředí o žádosti k povolení provozování stanice. Vedle úředně schválených stanic funguje velké množství soukromých zařízení, v některých z těchto soukromých zařízení péče není plně dostačující, někdy zde dochází k záměrnému odebrání mláďat volně žijících živočichů a následnému ochočování (Stýblo, Orel, 2013).

Členské záchranné stanice v Národní síti záchranných musí mít působnost na správním území minimálně dvou obcí s rozšířenou působností, svou působností se navzájem nepřekrývají. Členské stanice jsou povinné do 24 hodin přijmout postižené volně žijící zvíře, s výjimkou jelena, losa a medvěda, a poskytnout mu co nejlepší možnou

odbornou pomoc. Stanice jsou rovněž povinny evidovat přijatá zvířata a používat k tomu jednotný evidenční program Národní sítě. Zařízení musí v rámci možností poskytovat záchranné transfery⁵ bezprostředně ohrožených živočichů a zabývat se výchovným a vzdělávacím programem pro širokou veřejnost. V rámci této osvěty mohou například navštěvovat školy a představovat žákům svou práci. Měly by se snažit lidem ukázat, jaké důsledky může mít jejich chování v přírodě a ke zvířatům (Stýblo, Orel, 2013).

3.3 Ekologická výchova v záchranných stanicích

Součástí fungování záchranných stanic je také ekologická výchova, která se soustředí na to, aby představovala široké veřejnosti rizika, jež vznikají v důsledku jejich chování k přírodě (hlavně ke zvířatům, které v těchto stanicích nacházejí). Záchranné stanice často pořádají besedy ve školách, kde žákům demonstrují, většinou na trvale handicapovaných zvířatech, jaká zvířata kolem nás žijí, jak jim můžeme často nevědomě ublížit nebo jak jim mohou pomoci (například stavět budky, zlepšovat podmínky pro život volně žijících zvířat a tak podobně). Další možností, jak studentům ve školách ukazovat, co jejich chování k přírodě může způsobit, je přímo návštěva záchranných stanic. Mnoho z těchto zařízení jsou přístupné veřejnosti a pořádají komentované prohlídky. Důležitým cílem ekologické výchovy také je, aby si děti utvořily kladný vztah k přírodě a zvířatům. Jednu přednášku jsem navštívila (beseda Zvířátka kolem nás v Mezigeneračním centru Julie, kterou pořádala záchranná stanice Penthea), tento program je určen pro děti z mateřských škol. Viděla jsem zde, jak se děti postupně přestaly bát zvířat, ze kterých měli původně strach. Když zde poprvé viděly hada, nikdo z dětí se k němu nechtěl ani přiblížit, když se poté dozvěděli více informací a bylo jim vysvětleno, že nemají důvod se ho bát, najednou si ho děti pohladily a někteří si ho dokonce nechaly dát kolem krku. Myslím, že tato nenásilná forma přijímání informací, děti přiměje, aby se více o zvířata kolem sebe zajímaly a staraly.

Na internetových stránkách www.zvirevnouzi.cz jsou všechny záchranné stanice vypsané a jsou zde soustředěny důležité informace o nich (adresa, působnost, kontakty na členy záchranných stanic). Každá stanice má své webové stránky, kde se dozvíte ještě podrobnější informace. Některé stanice vydávají vlastní doplňkové materiály: letáčky,

---

⁵ Záchranné transfery jsou aktivity spojené s přemístěním ohrožených druhů.

samolepky, plakáty nebo například pexeso pro děti. Na těchto letáčcích jsou často uvedené základní znaky, jak poznat zvíře, které naši pomoc potřebuje, a jak dále jednat, pokud se domníváme, že nalezené zvíře opravdu potřebuje zachránit. Dalším cílem těchto materiálů je seznámit veřejnost s ohroženými druhy, jejich životním prostředím a nároky na život. Návštěva záchranných stanic je vhodná pro učitele s dětmi. Kromě již popsaneho účinku, že žáci vidí zvířata a jejich handicapy naživo a mohou si tak uvědomit důsledky neopatrného chování, si učitelé mohou odnést mnoho nápadů a materiálů pro použití ve výuce (Zieglerová, 2010).

V záchranné stanici v Makově mají umístěné dvě webové kamery. Jedna přenáší živé dění ve stanici a například děti ve školách mohou pozorovat, jak zde umístěná zvířata žijí. Druhá je umístěná u krmítka pro ptáky, kde se od instalace kamery objevilo až 53 druhů ptáků (například čížek lesní, drozd kvíčala, mlynařík dlouhoocasý a další druhy ptáků, kteří žijí na našem území). Pro děti je to velmi atraktivní doplněk výuky přírodopisu, kdy nejde pouze o výklad, ale mají názornou ukázkou. Na www.youtube.com je možné si pustit čtyřhodinový zpětný záznam bez reklam. Také v této stanici nabízí programy v rámci, kterých mohou školy navštěvovat toto zařízení. Jsou určeny hlavně pro žáky mateřských a středních škol. Prohlídka je komentovaná a studenti zde mohou například vidět, jak se kroužkují ptáci. Prohlídka stojí 30 Kč na osobu (www.makov.cz).

Záchranná stanice v Bartošovicích má celé návštěvnické středisko, které se nazývá „Dům přírody Poodří“. Toto centrum mohou školy navštívit a dozví se zde více o přírodě kolem toku řeky Odry (geologii, rostlinstvu či zvířatech). Venkovní část expozice je přístupná v doprovodu průvodce. Žáci zde mohou vidět až 30 druhů zvířat, převážně ptáků, kteří jsou trvale postiženi. Mezi ekovýchovné programy v tomto zařízení patří například: „Člověk a zvíře“ tento program je určen pro studenty druhého stupně základní školy a střední školy. Zabývají se zde legislativou, etikou a vztahy mezi lidmi a zvířaty. Děti se zde dozví, jak se ke zvířatům správně chovat a jak s nimi zacházet. Dalším programem je „Od vajíčka k mláděti“. Studenti se zde dozví více o etologii ptáků při hnízdění, jak se staví hnízdo nebo o vývoji mláďat ve vajíčku až po vylíhnutí (<http://csopnj.cz/>).

Záchranná stanice Penthea pořádá program pro školky, který se nazývá „Zvířátka kolem nás“. Tento program propojuje výklad, pouštění videí a ukázkou živých zvířat, ukazují zde živočichy od bezobratlých po savce (například potkan, pavouk, žába, straka), se kterými se mohou děti ve svém okolí setkat (www.dravci-pentheas.cz).

(obrázek č. 2 Přednáška v Mezigeneračním centru Julie, Penthea- Zvířátka kolem nás, zdroj: vlastní)

Záchranná stanice ve Vlašimi pořádala v roce 2016 v rámci Podblanického ekocentra ekologickou olympiádu, kde měly děti (v tříčlenných týmech) za úkol vymyslet opatření ke zlepšení funkce v současné době jen částečně funkčního biokoridoru na Boreckém potoce v úseku katastru Města Vlašim k soutoku s řekou Blaníci. V druhé části družstva shrabávala a odnášela pomocí ručního nářadí posekanou trávu z mokřadní louky. Dále žáci psali test a poznávačku rostlin, živočichů, hornin a minerálů (Výroční zpráva ze záchranné stanice ve Vlašimi, 2016).

Některé stanice mají na svých stránkách rozepsané výukové programy. Velmi dobře rozepsané má tyto programy na svých stránkách záchranná stanice v Pavlově, viz příloha 1. Je na nich přesně rozepsáno, pro jak velké děti jsou tyto programy určeny a na co se zaměřují. Záchranné stanice se často nezabývají pouze osvětou o živočiších, je běžné že v rámci přednášek se žáci dozví více o rostlinách, které rostou v jejich okolí či geologii.

3.4 Financování záchranných stanic

Chod záchranných stanic je velice nákladný, rozpočet na provoz všech 28 stanic, které patří do Národní sítě záchranných stanic, činí ročně až 30 milionů korun. Provoz

jedné záchranné stanice stojí od 250 000 korun až do 3,3 milionů korun na rok. Většina stanic je odkázaná z velké části na pomoc dobrovolníků, kteří zde pracují zadarmo, a na sponzorské dary. Záchranné stanice v České republice jsou financovány ze dvou hlavních zdrojů. Jedním je Program péče o krajinu (PPK), který vydává Ministerstvo životního prostředí. Pod tímto programem stojí samostatně Podprogram pro zabezpečení péče o ohrožené a handicapované živočichy (www.mzp.cz).

„Podprogram pro zabezpečení péče o ohrožené a handicapované živočichy, v rámci Programu péče o krajinu (PPK), je zaměřen na péči o zraněné a handicapované živočichy za účelem jejich návratu do přírody a na péči o trvalé handicapy, které jsou určeny k odchovným a osvětovým účelům, ale také na osvětovou činnost ve vztahu k veřejnosti. Žadatelem může být subjekt, který zajistí naplnění podprogramu na území celé ČR prostřednictvím akreditovaných záchranných stanic.“ (www.dotace.nature.cz)

Ročně je v rámci tohoto podprogramu uvolňováno až 5 milionů korun (www.dotace.nature.cz). Dalším zdrojem finanční podpory je Operační program Životní prostředí (OP ŽP), tento program je financován hlavně z fondů Evropské Unie.

V tabulce níže jsou rozepsané nejčastější výdaje záchranných stanic. Mezi nákladové materiály, které tvoří 16 % všech nákladů, patří například krmivo pro zvířata nebo materiál, který se spotřebuje na výrobu ubikací. Veterinární služby, které činí přibližně 3 % všech nákladů, jsou často řešeny (přinejmenším částečně) sponzorskými dary.

Tabulka č. 2

Materiálové náklady	16 %
Transport	10 %
Energie	6 %
Opravy	5 %
Spoje	3 %
Veterinární odborné služby	3 %
Jiné odborné služby	3 %
Ostatní služby	4 %
Osobní náklady	48 %

(Stýblo, 2013).

3.5 Záchranné stanice v zemích sousedících s Českou republikou

3.5.1 Evropská legislativa

Mezi mezinárodní organizace, které se starají o handicapovaná zvířata, patří odborné instituce Organizace spojených národů (OSN), Rady Evropy či Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Machar, Drobilová, 2012).

Důležitou nevládní organizací je Světová společnost na ochranu zvířat (World Animal Protection). Tato organizace spojuje až 400 ochranářských organizací z více než 100 zemí z celého světa. Světová společnost pro ochranu zvířat pomáhá financovat projekty, které se zabývají ochranou zvířat (Ondráčková, 2017).

V roce 1973 byla vytvořena ve Washingtonu Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, používaná zkratka je CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora). Přijata byla 1. července 1975. Československo podepsalo tuto úmluvu v květnu 1992 jako 114. stát (Klouček, 2017).

„Účelem úmluvy je postavit mezinárodní obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami pod společnou kontrolu všech zemí světa, aby se docílila ochrana ohrožených druhů fauny a flóry před úplným vyhubením vlivem bezohledného získávání pro obchodní účely.“ (Klouček, 2017).

3.5.2 Péče o handicapovaná zvířata na Slovensku

Záchranné stanice na Slovensku jsou upravovány zákonem o ochraně přírody č. 543/2002, který byl novelizovaný v roce 2014. Zraněná zvířata mohou být umístěna do dvou různých typů zařízení. Prvním zařízením je chovná stanice, do níž jsou umisťováni živočichové pouze na nezbytně dlouhou dobu pro ošetření, tato doba nesmí přesáhnout tři měsíce. Druhou možností jsou rehabilitační stanice, zde jsou umístěna zvířata, jejichž léčení vyžaduje delší dobu pobytu než již zmíněné tři měsíce. Trvale handicapovaní jedinci buď zůstávají v těchto rehabilitačních centrech, nebo mohou být přesunuti do

jiných chovných zařízení, především za účelem záchrany chovu (zákon č. 543/2002 Z. z., o ochraně přírody a krajiny).

3.5.3 Péče o handicapovaná zvířata v Polsku

V Polsku nemají zákon, který by se týkal záchrany (péče) o zraněné volně žijící živočichy. Mají zde však zákony, které se zabývají živočichy žijícími ve volné přírodě. Jedním z nich je zákon o ochraně přírody, který byl přijat v roce 2004. V rámci ochrany přírody se zavádí chráněná území, například přírodní rezervace nebo národní parky. Zde mohou zvířata v klidu žít, aniž by se musela bát ohrožení ze strany člověka. Ohrožené druhy zvířat jsou zákonem chráněné před lovením, zabitím, zraněním či přepravou, což se týká jak dospělých jedinců, tak mláďat. Není dovoleno ničit těmto druhům hnízda, stanoviště či vejce. V Polsku existují i nevládní organizace, nejdůležitější z nich je Liga ochrany přírody (Liga ochrony przyrody), která vznikla roku 1923. Tato organizace se snaží o informovanost veřejnosti a o její zapojení do péče o přírodní bohatství své země (Ondráčková, 2017).

3.5.4 Péče o handicapovaná zvířata v Rakousku

Hlavním zákonem, který zde problematiku ochrany zvířat upravuje, je federální zákon o ochraně zvířat č. 118/2004 (Bundesgesetz über den Schutz der Tiere). Důležitou součástí tohoto zákona je paragraf číslo 9, jenž uvádí, že člověk, který nalezne zraněné zvíře, je povinen mu poskytnout nebo zavolat pomoc. Zvířata, která jsou zraněná, se musí dostat do péče veterináře a tato péče jim musí být poskytnuta až do uzdravení (rakouský zákon 118/2004). V Rakousku vznikl v roce 1899 spolek na ochranu zvířat. Tento spolek vydává periodikum Animal & Nature, kde se autoři pokouší o osvětu veřejnosti v oblasti ochrany přírody. Poukazují také na případy zvířat žijících v nevyhovujících podmínkách (domácích a hospodářských chovech či v zoologických zahradách) a pokouší se tento stav zlepšit (www.tierschutzverein.at).

3.5.5 Péče o handicapovaná zvířata v Německu

V Německých zemích vyšel v roce 2009 Spolkový zákon o ochraně přírody (Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege). Tento zákon například zakazuje volně žijící živočichy bezdůvodně chytat, jakkoliv je zranit či dokonce usmrtit. Nikdo nesmí měnit či ruinit jejich přirozená stanoviště. Lidé nesmí chráněná zvířata a rostliny brát do zajetí,

prodávat je a kupovat. Zároveň je v tomto zákoně definováno, že pokud se najde zraněné zvíře, je možné ho po dobu nezbytně nutnou k ošetření a uzdravení držet v zajetí. Po uzdravení musí být neprodleně puštěno zpět do volné přírody. (BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND. Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege vom 29. Juli 2009. BGBl. I S. 2542, 2009.)

4 Divoká zvířata v záchranných stanicích

Vývoj přírodních poměrů na území České republiky byl dán především klimatickými vlivy (Ložek, 1973). Po skončení období glaciálu⁶, tedy asi před 10 000 lety, se podnebí začalo postupně oteplovat. Nastalo tzv. období atlantiku⁷, kdy byly průměrné teploty asi o tři stupně vyšší než dnes. Právě v tomto období se začaly rozšiřovat lesní společenstva (Baruš a kolektiv, 1989).

Česká republika patří zoogeograficky k eurosibiřské části palearktické oblasti⁸ (Buchar, 1983). Většina našich obratlovců patří do skupiny arboreálních faunistických prvků⁹ evropských listnatých lesů. Některé druhy se vykytovaly v původních horských jehličnatých lesích – tajgách¹⁰ (Baruš a kolektiv, 1989). To všechno má vliv na dnešní skladbu obratlovců na našem území.

Jako divoká (volně žijící) zvířata, někdy též označované pouze jako zvěř, jsou v České republice označována zvířata, která nejsou ochočená a žijí ve volné přírodě bez pomoci člověka. Zvíře je definováno již dříve zmíněným zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů. K volně žijícím zvířatům, se kterými se lidé setkávají nejčastěji, patří ptáci. Vidáme je v městech, ve vesnicích, na polích či v lese. Právě ptáci jsou také nejčastěji zraněnými volně žijícími zvířaty (www.ekolist.cz).

---

⁶ Glaciál (někdy též nazýván jako doba ledová) je suché a chladné období v glaciálním cyklu, střídá se s interglaciálním (doba meziledová) obdobím.

⁷ Období atlantiku je holocénní období, někdy je též označován jako klimatické optimum, probíhalo mezi lety 6500–4800 před naším letopočtem.

⁸ Palearktická oblast je biogeografická zóna, zahrnuje Evropu, sever Asie, severní Afriku, severní a střední část Arabského poloostrova.

⁹ Do skupiny arboreálních živočichů patří druhy žijící v lesích.

¹⁰ Tajga je severský jehličnatý les, tajgy se nacházejí na severní polokouli (Kanada, Sibiř), vyznačují se především stromovým patrem (smrk, borovice).

Podle Červeného seznamu IUCN se rozdělují ohrožená zvířata a rostliny podle stupně ohrožení. Tento seznam vydává Mezinárodní svaz ochrany přírody.

Stupně ohrožení:

1. **(EX) vyhynulý nebo vyhubený druh (EX)** – Extinct: druh, kterého je jisté, že poslední jedinec vyhynul.
2. **(EW) vyhynulý nebo vyhubený ve volné přírodě** – Extinct in wild: druh, který přežívá jen díky lidské péči (chovu).
3. **(CR) kriticky ohrožený** – Critically endangered: druh, který čelí extrémně vysokému nebezpečí vymizení ve volné přírodě.
4. **(EN) ohrožený** – Endangered: druh, který čelí velmi vysokému nebezpečí vymizení ve volné přírodě.
5. **(VU) zranitelný** – Vulnerable: druh, který čelí vysokému nebezpečí vymizení ve volné přírodě.
6. **ohrožený (NT)** – Near threatened: druh, který prozatím neřadíme mezi druhy kriticky ohrožené, ohrožené nebo zranitelné, ale je blízko této klasifikaci nebo bude pravděpodobně do jedné z těchto kategorií zařazen již v blízké budoucnosti.
7. **(LC) málo dotčen** – Least concern: rozšířený druh.
8. **(DD) druh, o němž jsou nedostatečné údaje** – druh, pro nějž nejsou k dispozici informace, které by umožnily vyhodnotit, jakému nebezpečí vymizení čelí.
9. **(NE) nevyhodnocený** – druh, který zatím nebyl hodnocen podle kritérií IUCN.

(Plesník, Chobot, 2017)

Je důležité, aby zraněné zvíře, které je přijato do záchranné stanice, přicházelo s člověkem pokud možno co nejméně do styku, aby si příliš nezvyklo na lidskou péči a aby nenastal problém po jeho vypuštění do přírody. Zvíře by přestalo být plaché (nebálo by se lidí, mohlo by mít problém s hledáním potravy a jeho případné přibližování k lidským obydlím by rovněž mohlo způsobit problémy).

Dalším významným faktorem pro bezpečný pobyt v záchranné stanici je, aby místo, kde zraněná zvířata pobývají, bylo co nejpodobnější prostředí, kde ve volné přírodě zvířata žijí (v rámci možností); zvíře musí mít místo, kde se může ukrýt. Potrava pro zvířata ve stanicích opět musí být co nejpodobnější tomu, co konzumují ve volné přírodě. To znamená, že například predátoři musí dostávat živou potravu, aby neztratili reflexy důležité pro lov. Pokud dojde k tomu, že má být zvíře navraceno zpět do přírody, je opravdu důležité rozhodnout, jestli je fyzicky i psychicky připraveno na samostatný život bez lidské pomoci. Zdravotní stav mu musí umožnit vést naprosto plnohodnotný život. Zvíře musí být vypuštěno ve správném období a na správném místě pro daný druh, přednostně v prostoru co nejbližší poloze nálezu (vyhláška č. 316/2009 Sb.).

Velmi důležité je správně rozpoznat, které zvíře naši pomoc potřebuje. Stává se, že lidé naleznou například osamocené mládě, pokládají ho ztracené nebo zraněné a chtějí mu pomoci. Bohužel si mnohdy myslí, že je zachrání tím, když si ho vezmou domů a budou se o něj starat sami, bez jakýchkoliv odborných znalostí. Tato domněnka je zpravidla mylná. Nejprve musíme zjistit, zda mládě či poraněný jedinec naší pomoc vůbec potřebuje. Lidé se snaží „zachránit“ třeba opeřená mláďata, která se učí létat a sedí neobratně při zemi. Odborníci doporučují takové mládě vysadit na nejbližší vyvýšený bod (například strom či zídku), kde ho mohou nalézt jeho rodiče, kteří se dál o něj postarají. Něco jiného je ovšem neopeřené, viditelně nezraněné mládě, jež očividně vypadlo z hnízda. V takovéto situaci je nejlepší se pokusit najít hnízdo, ze kterého mládě vypadlo, a zase ho tam vrátit. Pokud hnízdo nenajdeme, například bylo zničeno pádem ze stromu či nějakým nepřítelem, je v tomto případě nejlepší kontaktovat záchrannou stanici či jiné odborné pracoviště. Zraněné divoké zvíře je velmi obtížné odchytit, při pokusu o odchyt se může zranit člověk, případně zraní zvíře ještě víc, je tedy nejvhodnější zavolat odbornou pomoc.

Podle autorů (Stýblo, Orel, 2013) článku v časopisu Ochrana přírody bylo přijímáno v letech 2008–2011 do záchranných stanic nejčastěji deset druhů zvířat – viz tabulka 1. Novější poznatky (z letošního roku) jsem zjišťovala ve svých dotaznících, kde jsem se ptala na fungování stanic (kolik zvířat aktuálně mají, jaká je jejich maximální kapacita, jaká zvířata právě mají nebo jak se k nim zvířata dostávají atd., dotazník je v příloze č. 2). Dotazníky pro jednotlivé záchranné stanice jsem si sama připravila. Změny četnosti

přijímaných druhů v období 2008–2011 a v období 2018/2019 (zachyceném v dotaznících) budu porovnávat v pozdějších kapitolách. Pod touto tabulkou jsem popsala deset nejčastěji přijímaných druhů zvířat (které jsou v tabulce č. 1 zmiňovány), rovněž je zde popsáno, jak se zachovat, pokud tato zvířata nalezneme zraněná nebo opuštěná a jak poznat zvíře, které naší pomoc potřebuje. Důležité je vědět, co dělat, když najdeme mládě, protože je nutné postupovat jinak u mláděte ptáka, a jinak u mláděte savce. Pokud najdeme nezraněné mládě ptáka, které sedí pod hnízdem, s největší pravděpodobností z něho vypadlo. V tomto případě můžeme ptáka vzít a vlastní rukou ho opatrně přesunout do hnízda. Matka takového navracené zvíře bez problému přijme. Pokud ale nalezneme mládě nějakého savce (například veverky), musíme se zachovat jinak. Nejlepší je nezraněné mládě vzít například na lopatičku, nedotýkat se ho a opatrně přesunout zpět do hnízda. Důležité je se těchto mláďat opravdu nedotýkat a „nepředávat“ jim svůj pach, matka by to poznala a nemusela by je přijmout zpět. Takového mládě by bez péče své matky nepřežilo.

Tabulka č. 1. Deset nejčastěji přijímaných druhů v letech 2008–2011

2008	2009	2010	2011
Poštolka obecná – 1355	Ježek západní – 1210	Ježek západní – 1153	Netopýr hvízdavý – 1524
Ježek západní – 1197	Poštolka obecná – 1204	Poštolka obecná – 1099	Poštolka obecná – 984
Netopýr hvízdavý – 491	Netopýr hvízdavý – 796	Netopýr hvízdavý – 970	Ježek západní – 980
Káně lesní – 487	Káně lesní – 6211	Netopýr rezavý – 778	Netopýr rezavý – 752
Rorýs obecný – 440	Ježek východní – 516	Rorýs obecný – 629	Ježek východní – 555
Labuť velká – 337	Netopýr rezavý – 515	Káně lesní – 542	Rorýs obecný – 486
Kos černý – 331	Rorýs obecný – 493	Ježek východní – 489	Káně lesní – 394

Ježek východní – 291	Kos černý – 453	Kos černý – 483	Kos černý – 335
Netopýr rezavý – 268	Labuť velká – 333	Labuť velká – 344	Veverka obecná – 266
Veverka obecná – 205	Kachna divoká – 251	Srnec obecný – 342	Zajíc polní – 250
Celkem přijatých – 10 492	Celkem přijatých – 10 358	Celkem přijatých – 11 790	Celkem přijatých – 9 931

Zdroj: Časopis Ochrana přírody – Národní síť záchranných stanic, A: Stýblo, Orel.

4.1 Savci

Savci (*Mammalia*) patří spolu s mihulemi, rybami, obojživelníky, plazy a ptáky do skupiny obratlovců. Obratlovci se vyznačují tím, že mají pevnou kostru, která je ve středu složena z obratlů. Z obratlovců mají pouze savci a ptáci stálou tělesnou teplotu, proto je nazýváme teplokrevnými zvířaty (Hanzák, 1970).

4.1.1 Ježek východní

Ježek východní (*Erinaceus roumanicus*) je hmyzožravec patřící do čeledi ježkovití (*Erinaceidae*). V porovnání s ježkem západním je o něco menší, jeho rozměry jsou – tělo: 170–280 mm, ocas: 35–50 mm, hmotnost: 0,3–1,2 kg. Od ježka západního se liší nejenom velikostí, ale také barvou (má bílou náprsenku) a uspořádáním ostnů, které je u tohoto druhu nestejněměrné (někdy se to nazývá také „rozcuchané“). Tento druh se vyskytuje hlavně ve stepní zóně Eurasie, dosahuje až do západního Polska, Česka, Rakouska a Itálie až po Kavkaz, žije také na některých řeckých ostrovech. Na rozdíl od ježka západního má rád teplejší a sušší oblasti.

V České republice se ježek východní vyskytuje hojně, především na okrajích měst (suburbánní oblasti), ale najdeme ho i v přechodných oblastech, například na okraji lesů. Hypsometrická data¹¹ ukazují na to, že tento druh se objevuje hlavně v nížinách a pahorkatinách, 73,1 % pochází z míst do 400 metrů nad mořem (Anděra, Gaisler, 2012).

¹¹ Hypsometrie je způsob kartografického zobrazení výškových rozdílů.

Ježek přespává zimu přibližně od října do března, někdy až do dubna, toto období přežívá v zimním hnízdě, kde žije z tukových zásob. Jeho tělesná teplota klesne až na 5–8° C a jeho tep se velice zpomalí (Baruš a kolektiv, 1989).

Podle IUCN¹² je tento druh málo dotčený, proto není nijak zvlášť chráněn, má statut LC¹³.

4.1.2 Ježek západní

Ježek západní (*Erinaceus europaeus*) má na rozdíl od ježka východního pravidelně uspořádané (někdy též nazývané „učesané“) ostny. Tyto ostny jsou stejnoměrně světle a hnědě pruhované. Přibližný počet bodlin se udává okolo 8,5 tisíce na jednoho jedince. Důležitým znakem pro rozpoznávání je tmavě hnědá maska na světlejší hlavě. Tato kresba sahá od čenichu k očím. Problém při rozpoznávání je, že kresba tohoto druhu s věkem bledne, proto se v pozdějším věku špatně určují. Rozměry ježka západního se udávají – délka těla: 180–310 mm, délka ocasu: 18–44 mm, hmotnost: 0,3–1,3 kg. V České republice lze ježka západního řadit mezi druhy s celoplošným rozšířením. Původně byl ježek západní obyvatelem listnatých a smíšených lesů, bohužel byl nucen se kvůli odlesňování přesunout do otevřené kulturní krajiny. Dnes ho můžeme pozorovat spíše v parcích, zahradách a sadech ve vesnicích i městech. Probouzejí se ze zimního spánku o něco později než ježci východní (Anděra, Gaisler, 2012).

Důležité je vědět, kdy ježek naší pomoc potřebuje. Často se stává, že jsou zdraví jedinci násilně vyjímáni ze svého zimoviště a v dobré víře „zachránců“ jsou ubytováni doma u lidí, kteří je našli. Bohužel tito lidé často nevědí, jak ježky krmit, a spíše jim ublíží, než pomohou. Váha zdravého vyzrálého ježka by měla být ideálně nad 800 g. Aby bezpečně přežil zimu, potřebuje ježek hmotnost minimálně 500–600 g. Pokud začátkem září ježek váží méně než 400 g nebo v listopadu méně než 600 g, potřebuje tento jedinec naší pomoc. Stejně tak je-li zraněný, nemocný (pohybuje se obtížně, je slabý, vyčerpaný a motá se, pokud se ho chceme dotknout rukou, nenaježí bodliny, nestočí se do klubíčka) nebo když je lapený v pasti, nalezený během zimy mimo úkryt, silně napadený parazity (klíšťata, blechy). Pokud jde o osamocené mládě, je nejdůležitější zjistit, jestli je toto

---

¹² IUCN – International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, což je Světový svaz ochrany přírody vydávající červený seznam ohrožených druhů.

¹³ LC – least concern, což znamená, že tento druh, je málo ohrožený.

mládě opravdu osiřelé. Matky chodí pro potravu i na velké vzdálenosti, proto je nejlepší vyčkat cca tři hodiny, jestliže se samice ani pak neukáže, měli bychom zavolat pomoc. Když najdeme v září slepé mládě s nevyvinutými bodlinami a růžovou kůží, je také vhodné to oznámit a zajistit mláděti pomoc. Důležité měřítko je 5 cm, pod tuto hranici je mládě nedovyvinuté a potřebuje pomoc. Nejlepší je v tomto případě kontaktovat nejbližší záchrannou stanici (www.zvirevnouzi.cz).

4.1.3 Netopýr hvízdavý

Netopýr hvízdavý (*Pipistrellus pipistrellus*) je malý netopýr s hnědou hřbetní stranou, břišní strana je pouze o trošku světlejší než strana hřbetní. V obličejí má černou „masku“ (černé nozdry, uši). Černé má také létací blány. Netopýr hvízdavý je velmi podobný netopýru nejmenšímu, nejlepší způsob odlišení se provádí molekulárněbiologickými metodami. Méně spolehlivými znaky jsou například boltce, u netopýra hvízdavého jsou boltce tmavé i při bázi vnitřní strany, čumák je u netopýra hvízdavého špičatější. Rozměry jeho těla jsou – délka těla: 36–51 mm, délka ocasu: 23–36 mm, hmotnost: 4–8 g. V České republice se tento druh pohybuje okolo lidských sídel, zejména v obcích nižších a středních poloh, je to typický štěrbínový druh, má rád oblasti s výskytem vodních ploch a toků. Netopýra hvízdavého můžeme pozorovat po celé České republice hlavně v nížinách a pahorkatinách, v okolí vesnic a intravilánech měst¹⁴. Netopýr hvízdavý se řadí mezi zvláště chráněné druhy (Anděra, Gaisler, 2012).

4.1.4 Netopýr rezavý

Netopýr rezavý (*Noctalus noctula*) je netopýr většího vzrůstu, jeho srst je na obou stranách těla rezavá, létací blány jsou hnědé, stejně tak maska na obličejí. Rozměry tohoto druhu jsou – délka těla: 62–83 mm, délka ocasu: 45–60 mm, hmotnost: 18–38 g. Netopýr rezavý se vyskytuje hlavně v nižších polohách, ale je rozšířen v celé České republice. Původně žil tento druh hlavně v lesích (smíšených, listnatých) nebo se vyskytoval u rostlin na březích stojatých i tekoucích vod. Dnes se jeho stanoviště změnilo a můžeme ho vidat hlavně ve městech, způsobem dnešního života se řadí mezi synantropně¹⁵ žijící

---

¹⁴ Intravilány jsou zastavěné plochy obcí.

¹⁵ Synantropní živočichové jsou živočichové žijící poblíž lidského obydlí.

živočichy (Anděra, Gaisler, 2012). Tento druh je velmi zdatný letec, létá velmi rychle a vysoko, začíná lovit již za bílého dne (Hanzák, 1970).

Samice netopýrů tvoří mateřské kolonie, začátkem léta se jim rodí jedno až dvě mláděta, tato mláděta samice krmí mateřským mlékem a starají se o ně do konce srpna. Jelikož netopýři nestaví hnízda, ale mláděta potřebují v rámci možností teplo a pokud možno stálou teplotu, hledají úkryt ve škvírách, půdách nebo v panelácích, zde jsou mláděta namačkaná na sobě a udržují se tak v teple. Především v letních měsících se může stát, že nám netopýr (nejčastěji mladý jedinec nebo netopýr, který utíká před predátorem) vletí do místnosti, v takové situaci je nejlepší otevřít okna dokořán, zhasnout světla a z místnosti odejít. Netopýr by měl sám po nějaké době vylétnout ven. Pokud však netopýr ani po delší době sám neodletí a sedí například na zácloně, nejlepší je opatrně toto zvíře odchytit. Na odchyt netopýra bychom si měli vzít nějaký kus látky, přehodit ho přes celého netopýra, poté ho lehce vzít a přendat například do papírové krabice, odnést ven a pustit venku. Podobný postup můžeme uplatnit, když nalezneme netopýra přes den venku na zemi, opět ho pomocí látky odchytíme a dáme do krabice vystlané hadry, do této krabice bychom měli také vložit mělkou misku s čistou vodou. Poté bychom měli vyčkat do setmění, krabici nechat otevřenou venku a čekat, až netopýr sám vylétne. Pokud však netopýr vlétne do bytu v zimě, není možné jej pustit ven, je proto nutné zavolat odborníky – kontaktovat nejbližší záchrannou stanici nebo SOS netopýří linku +420 731 523 599 (www.zvirevnouzi.cz).

4.1.5 Veverka obecná

Veverka obecná (*Sciurus vulgaris*) je hlodavec žijící na stromech, má dlouhý huňatý ocas, který je poměrně dlouhý (skoro stejně jako tělo veverky). Veverky mohou lézt po stromech díky dlouhým zadním končetinám, které mají dlouhé zahnuté drápy, a díky mozolům na tlapkách. Rozměry tohoto druhu jsou – délka těla: 20–27 cm, délka ocasu: 15–20 cm, hmotnost: 210–410 g. Veverka obecná se vyskytuje v různých barevných variantách od světle rezavé přes hnědou až po černou. Břišní strana těla bývá většinou bílá (Anděra, Gaisler, 2012). Tento druh se vyskytuje po celé České republice. Žije ve všech druzích lesů, objevuje se také v městských parcích nebo na zahradách. Tato

veverka je v České republice podobně jako po celé Evropě chráněným druhem, dle vyhlášky 395/1992 Sb. je prohlášena za ohrožený druh. Celosvětově podle IUCN je však zařazena mezi málo dotčené druhy (Chobot, Němec, 2017).

Když naleznete hnízdo s mládřaty veverky, nedotýkejte se ho a místo opusťte. Pokud mládě (nevidomé) uvidíte mimo hnízdo, potřebuje vaši pomoc. Vaši pomoc pravděpodobně potřebuje i jedinec, který pouze leží na zemi a neutíká před vámi. V takovéto situaci je nejlepší zavolat do nejbližší záchranné stanice, kde vám dále dají instrukce, jak se v konkrétním případě zachovat (www.zvirevnouzi.cz).

4.1.6 Srnec obecný

Srnec obecný (*Capreolus capreolus*) je sudokopytník, který je u nás hojně rozšířený a vyskytuje se po celém našem území. Srnec obecný je nejmenší druh jelenovitých v Evropě. Rozměry – parůžky: 25–30 cm (samci je shazují od začátku října do konce prosince), délka těla: 0,9–1,4 m, výška v kohoutku: 0,6–0,9 m, délka ocasu: 2–3 cm, hmotnost: 10–30 kg. Dospělí samci mohou být až o čtvrtinu větší než samice. V létě má jejich srst barvu rezavou, která může mít až červený nádech. V zimě je jejich srst zbarvená více do odstínů šedé. Mládřata jsou až do dvou měsíců hnědá se světlými skvrnami. U nás se tento druh řadí mezi původní¹⁶, v ČR není nijak zvlášť chráněn (Anděra, Gaisler, 2012). Je však dána doba, kdy se srnec obecný může lovit. Toto období je od 16. května do 30 září (www.myslivo.cz).

Matka nechává své mládě 7–10 dní po porodu často samotné a chodí ho pouze krmit. Mládřata jsou k takovému způsobu začátku svého života přizpůsobená, jejich zbarvení dokáže splynout s okolím (nejčastěji zůstávají v suché trávě nebo na poli). Proto jestliže najdeme v klidu ležící a zjevně nezraněné mládě, měli bychom odejít a vůbec se ho nedotýkat – matka by ho pak mohla opustit. Když však mladé srnče běhá zmateně kolem a píská, měli bychom zavolat pomoc (opět nejbližší záchrannou stanici) (www.zvirevnouzi.cz).

---

¹⁶ Původní druh je takový, který na dané území doputoval sám, bez zásahů člověka. Na evropském území se za původní druhy berou také druhy, které se zde vyskytují od konce poslední doby ledové.

4.1.7 Zajíc polní

Zajíc polní (*Lepus europaeus*) je zástupce čeledi zajícovití (*Leporidae*). Zajíc polní má velmi protáhlé ušní boltce a jeho zadní nohy jsou o mnoho delší než nohy přední (uzpůsobení ke skákání). Jejich srst bývá po celém těle kromě břicha hnědá. Břišní strana je bílá a špičky ušních boltců mívají černou skvrnku. Tento druh se vyskytuje po celém území České republiky. Vyhledává hlavně členitou krajinu, tj. místa, kde se střídají zemědělské plochy, zatrávněné oblasti a například lesy (Anděra, Gaisler, 2012). V ČR není nijak chráněný, pouze je dána doba lovu, která je od 1. listopadu do 31. prosince, odchyt se může lovit od 1. ledna do 31. ledna a jen loveckými dravci se může lovit od 1. září do 31. prosince (Sýkora, 2012).

Mládě prvních 10 dní svého života nevydává žádný pach a nijak se neprojevuje, nereaguje na okolí. Matka ho krmí pouze jednou denně, jinak zůstávají sami v hnízdě. Když tedy takové mládě nalezneme, hlavní je se ho nedotýkat, matka by ho poté zpět nepřijala, pokud ho však nalezneme na nebezpečném místě (blízko silnice, u vody) měli bychom ho přenést na nějaké blízké bezpečné místo. Ale stále bychom se ho neměli dotýkat, nejlepší je vzít si nějaký nástroj (například lopatičku či kus pevného kartonu) a opatrně ho přenést (www.zvirevnouzi.cz).

4.2 Ptáci

Ptáci (*Aves*) jsou dvojnozí teplokrevní obratlovci, kteří snášejí vejce. Studium ptáků se zabývá vědecký obor ornitologie. Jak už jsem výše zmiňovala, ptáci jsou nejčastěji zranění volně žijící živočichové. Mezi nejčastější úrazy ptáků patří:

1. Zranění způsobená na venkovních elektrických vedeních (náráz do vodičů, zásah elektrickým proudem);
2. Zlomeniny;
3. Zranění způsobená zásahem ze střelné zbraně;
4. Chemikálie a látky, které vedou k otravě ptáků;
5. Vyhladovění ptáků;

6. Nárazy ptáků do pevných překážek (prosklené plochy) a srážky s motorovým vozidlem;
7. Nesamostatná mláďata;
8. Jiné úrazy (například poranění rybářskými vlasci u vodních ptáků).

(Hromádko, 2016)

Důležité také je vědět, jak poznáme nemocného ptáka, který naši pomoc potřebuje. Organizace Zvíře v nouzi sepsala několik pravidel, jak zraněného ptáka, který naši pomoc opravdu potřebuje, poznáme:

1. Pták nemůže létat.
2. Má vnější krvácivé zranění.
3. Sedí načepýřený na zemi a nejeví zájem o okolí.
4. Drží křídla či končetiny v nepřírozené poloze.

(www.zvirevnouzi.cz)

4.2.1 Káně lesní

Káně lesní (*Buteo buteo*) je nejhojněji zastoupený dravec¹⁷ v České republice. Rozměry tohoto dravce jsou – rozpětí křídel: 1,13–1,28 m, hmotnost: 550 g – 1,2 kg. Káně lesní staví hnízda z větvíček vysoko v korunách stromů. Samice snáší jednu ročně vejce (2–4 kusy, tato vejce mají šedobílou barvu s červenohnědými skvrnami). Káně lesní má různé formy zbarvení, ale některé znaky jsou stálé (například světlý ocas s jemnými proužky, světle proužkovaný spodek křídel s tmavými okraji, pět prstovitých ručních letek). Můžeme ho pozorovat, jak sedí na sloupech s elektrickým vedením nebo na plotech, často plachtí v kruzích nad lesem. Káně lesní dokáže v letu číhat na kořist (Krivjanský, 2009).

---

¹⁷ Dravci jsou různě velcí ptáci, které spojuje to, že loví živou kořist. Tomuto způsobu života je dravec uzpůsoben (například tím, že má zahnutý silný zobák, ostré drápy a silná křídla).

4.2.2 Poštolka obecná

Poštolka obecná (*Falco tinnunculus*) je menší dravec, který má zašpičatělá křídla a delší ocas. Na svou vyhlédnutou kořist útočí většinou střemhlavým letem, loví většinou v otevřené krajině. Rozměry poštolky obecné jsou – rozpětí křídel: 65–80 cm, hmotnost: 190–300 g. Samice snáší většinou 4–7 vajec (Krivjanský, 2009). V České republice není ohrožená. V našich podmínkách se prý tento druh dožívá 20 let (Žalman, 1947). U nás je tato poštolka rozšířená po celém území a vyskytuje se hlavně v tažné¹⁸ formě – existuje také potulná¹⁹ forma (Krivjanský, 2009).

4.2.3 Rorýs obecný

Rorýs obecný (*Apus apus*) patří do řádu svišťouni. Obecně rorýsi mají krátký zobák, do kterého chytají rovnou za letu hmyz. Mají protáhlá těla a dlouhá srpkovitá křídla (díky těmto atributům jsou skvělí a vytrvalí letci). Hnízdí v dutinách (na budovách, méně často na skalách) ve výškách, z hnízd se pouští rovnou do vzduchu do letu. Rorýs obecný většinu svého života stráví ve vzduchu. Rozměry rorýse obecného jsou – rozpětí: 42–48 cm, hmotnost: 36–50 g (Hume, 2004). V letech 2001–2003 hnízdil na území České republiky v počtu 60 000–120 000 párů (Dungel, Hudec, 2001). Podle Červeného seznamu je rorýs obecný zařazen mezi málo dotčené druhy (Chobot, Němec, 2017).

4.2.4 Labuť velká

Labuť velká (*Cygnus olor*) je velký pták, jehož výrazným znakem je bílá barva. Je možná záměna s labutí zpěvnou, od níž se odlišuje především barvou zobáku – labuť zpěvná má zobák žlutý s černou špičkou, labuť velká má zobák oranžové barvy. V České republice je tento druh hojně rozšířený. Nachází se především na území od nížin po 700 metrů nad mořem. Labuť velká má rozpětí křídel 2,08–2,38 m, její hmotnost činí 10–12 kg (Hume, 2004). Tento druh si staví hnízda z velkého množství rostlinstva, samice klade až 8 vajec, na vejcích sedí 35–38 dní, poté se líhnou mláďata, která jsou nekrmová a s rodiči žijí dva měsíce. Labuť se snaží přezimovat na nezamrzajících vodních plochách

---

¹⁸ Tažní ptáci se každoročně po hnízdění přesouvají do jižnějších oblastí, stále po stejných trasách.

¹⁹ Potulné druhy ptáků (někdy jsou také nazývány jako přelétaví ptáci) jsou takové, které se po období hnízdění potulují v okruhu 100–500 km. Tyto přelety nemají stejný směr a každý rok je to jiná trasa.

(Šťastný, Bejček, Hudec, 2006). V Červeném seznamu ČR je labuť velká označena za ohrožený druh.

4.2.5 Kos černý

Kos černý (*Turdus melura*) je běžně rozšířený pěvec (u nás i po celé Evropě). Je u něj značný rozdíl mezi dospělým samcem (tmavší a černý) a dospělou samicí (světlejší s hnědými odstíny). Kosa černého můžeme nejčastěji vidat poblíž lidských obydlí. Původně žil v přízemním lesním patře, dnes se objevuje například na vinicích, v sadech nebo v parcích a zahradách. Podle IUCN Červeného seznamu je zařazen do kategorie LC – málo dotčený druh. V na začátku šedesátých let 20. století byl v Africe zjištěn virus Utusu (USUV)²⁰, který se kolem roku 1996 rozšířil také do Evropy a způsobil hromadné úhyny kosů (nejprve v Itálii). V České republice byl v roce 2011 nalezen uhynulý jedinec, u kterého se zjistilo právě toto onemocnění. V létě roku 2018 se virus v Česku rozšířil a uhynuly desítky procent kosů (www.ct24.ceskatelevize.cz).

4.2.6 Kachna divoká

Kachna divoká (*Anas platyrhynchos*) je nejrozšířenější druh kachny na našem území. Lze u ní pozorovat značný pohlavní dimorfismus²¹ – samice je nevýrazně zbarvená v odstínech hnědé a šedé, samec je naopak sytěji vybarvený. Jeho hlava vypadá jako leskle zelená či dokonce modrá. Ve skutečnosti je krk kačera černý a zelená barva je vidět pouze díky lomu světla. Vyskytuje se v městských parcích, na jezerech a rybnících po celém území naší republiky. Tento druh je velmi přizpůsobivý a dobře se adaptuje na změny v životních podmínkách. Rozměry kachny divoké jsou – rozpětí křídel: 81–95 cm, hmotnost: od 750 g do 1,5 kg (Hume, 2004). Podle červeného seznamu IUCN je kachna divoká klasifikována jako LC – málo dotčený druh.

4.3 Jak předcházet úrazům zvířat

V této kapitole bych se ráda věnovala tomu, jaké možnosti máme, snažíme-li se omezit zranění volně žijících zvířat. Různá opatření proti úrazům zvířat jsou aktuální a důležitá, protože poraněných zvířat stále přibývá. Za většinu příčin zranění je

---

²⁰ Utusu (UVUS) je africký virus, který je přenášen komáry, rozšířil se také do Evropy a pro ptáky je smrtelný.

²¹ Pohlavní dimorfismus je výraz, který označuje, že se samec a samice liší sekundárními pohlavními znaky (barva, velikost).

odpovědný člověk (srážky s jedoucimi vozidly, se sloupy elektrického vedení atd.), radě z nich by se dalo předcházet.

4.3.1 Elektrické vedení

Elektrické vedení představuje největší riziko pro různé druhy ptáků. Hlavními dvěma problémy jsou náraz do sloupu elektrického vedení (hlavně v noci, když překážka vede přes jejich migrační trasu) a zasažení elektrickým proudem. Nejdůležitějším prvkem ochrany je v tomto případě instalace krytů na izolátory a vodiče, aby zvířata nebyla elektrickým proudem zasažena. Další možností je zamezit sedání ptáků v blízkosti vodičů. Od roku 2009 je v platnosti novela energetického zákona (zák. 458/2009 Sb.), která ukládá povinnost zabezpečit všechna vedení vysokého napětí proti úrazu ptáků do roku 2024 (zákon č. 458/2009).

4.3.2 Srážky s dopravními prostředky

Srážky s dopravními prostředky (automobily, nákladní auta, vlaky, autobusy, lodě) jsou dalším velmi častým důvodem poranění či úhynu zvířat. Tyto srážky ohrožují savce (divoká prasata, srnci), ptáky (káně lesní) i obojživelníky (žáby). Podle BESIP (oddělení ministerstva dopravy) bylo v roce 2017 nahlášeno 12 494 nehod, jejichž příčinou byla srážka s lesní zvěří či domácími zvířaty. Tento počet ale zahrnuje pouze srážky, při nichž přišla o život nejméně jedna osoba (www.cspds.cz). Nehod, při kterých dojde k úhynu zvířete, je podle BESIP každý rok až několik stovek tisíc (Brozmanová, 2015).

Důležité pro omezení těchto srážek jsou například výstražné značky, které řidiče upozorňují, aby snížil rychlost a zvýšil opatrnost. Řidič, který spatří zvěř poblíž komunikace v noci, by měl vypnout dálková světla, jež můžou zvěř přilákat (www.cspds.cz). Další nezbytnou ochranou před těmito kolizemi je oplocování komunikací s vysokou intenzitou dopravy především v blízkosti lesů, kde je velká pravděpodobnost přebíhání zvěře přes silnici. Tato oplocení musí být dostatečně vysoká, aby je zvěř nemohla přeskočit, musí být po obou stranách, jinak by oplocení ztrácelo smysl, a mělo být vyústěné například u mostu, aby zvěř mohla bez úhony na zdraví v klidu přejít (Anděl, Hlaváč, Lenner, 2006).

Další možností je rozmísťování pachových ohradníků napuštěných látkami, které zvěř odpuzují. Tyto látky jsou ve formě pěny, která se nanáší například na kmeny stromů,

kůly či na svodidla podél silnic. Pachové stopy se nanášejí do výšky přibližně jednoho metru. Pachové ohradníky jsou účinné zejména pro divoká prasata, srnce atd. Látky je vhodné opětovně nanášet přibližně po 4–6 měsících. Tento způsob je hojně využíván v Německu (Kaska, 2015).

Levnější možností, jak odlákat zvěř od pozemních komunikací, je umístění odrazek (zrcadel). Tyto odrazky jsou rozmisťovány na kmenech stromů, větvích stromů či na sloupcích. Dálková světla jedoucích aut se od nich odráží kolmo k ose komunikace. Odrazka většinou není umístěna samostatně, většinou je u silnic celá síť těchto zrcadel (zvíře, které vidí více svítících bodů ve tmě, se jim tím spíše vyhne). Barva odráženého světla je většinou světle modrá, protože tento odstín se běžně v přírodě nevyskytuje (Brozmanová, 2015).

V České republice se také velmi hojně vyskytují ekodukty²² a podchody pro divoká zvířata. Nadchody pro zvířata jsou u nás v porovnání s Evropou opravdu častá. Není zcela zřejmé, proč tomu tak je a proč jsou u nás tolik oblíbené. Jsou vystavovány hlavně nad dálnicemi. Zvířata mohou přes tyto nadzemní přechody migrovat. Kolem silnice bývá plot, který končí právě u takového ekoduktu, proto jsou zvířata nasměrována sem a zde mohou v klidu a bezpečí přejít. V článku „Ekodukty v České republice – smysluplné řešení, nebo nesmyslný luxus?“ poukazuje autor na to, že přes značné rozšíření tyto přechody nemusí být vždy zcela optimální řešení (Roth, 2017).

Podchody jsou vhodnější variantou pro drobnější živočichy (žáby, hadi nebo například ještěrky).

4.3.3 Skleněné plochy

Skleněné plochy (protihlukové bariéry, okna, zastávky MHD) jsou pro ptáky velmi nebezpečné, ptáci je nemají možnost zaregistrovat, a tak do nich mohou narazit. Tento náraz často končí úhynem ptáka. Pro ptáky jsou nejnebezpečnější reflexní (zrcadlící se) povrchy, tato skla jsou používána na obytných budovách. Tento typ skla věrně odráží okolní prostředí a ptáci se kvůli tomu snaží do těchto odrazů „pronikat“ (Viktora, 2017).

---

²² Ekodukty jsou mosty, které vedou nad pozemní komunikací, které slouží jako přechod pro volně žijící zvířata.

Další typ skla je sklo čiré, které se používá do protihlukových stěn, oken a tak podobně. Pro ptáky je tato úprava často nepostřehnutelná a pod některými úhly světla se může čiré sklo chovat jako reflexní (Viktora, 2017).

Pokud chceme zabezpečit svůj dům před nárazem ptáka do oken, je dobré na skleněnou plochu ptáky upozornit – například tím, že do oken dáme žaluzie, závěsy nebo záclony. Pokud ani jedno z těchto řešení nechceme použít, lze nalepit do těchto ploch UV nálepky, lidé je téměř nezaregistrují, ale většina ptáků je vidí. Pokud se rozhodneme je nalepit, musíme zajistit, aby mezi jednotlivými nálepkami nebyla vzdálenost delší než 10 cm. Je rovněž vhodné polepit UV nálepkami a vertikálními a horizontálními pruhy, kterým se také říká švýcarské šifrování, protihlukové stěny. Ukazuje se, že tato metoda je velmi účinná (Viktora, 2017).

Obrázek č. 3, Zdroj: https://www.birdlife.cz/wp-content/uploads/2017/09/Ptaci-a-skla-A5_16-stran-JK-s-popiskami-FN.pdf

5 Záchranné stanice v České republice

Jedním z cílů mé práce bylo zjistit, jak fungují záchranné stanice v České republice. Proto jsem vytvořila dotazník (jeho znění je v příloze č. 2), který jsem rozeslala do jednotlivých stanic v České republice. V dotazníku jsem kladla základní otázky ohledně fungování stanic – na jejich kapacitu, skladbu zvířat (zda přijímají více savců, ptáků či plazů), na průměrnou dobu, po kterou ve stanicích zvířata zůstávají, než se mohou navrátit

do volné přírody, a jaké jsou nejčastější důvody jejich zranění. Dotazníky se mi od všech stanic nevrátily, ale získala jsem výroční zprávy jednotlivých zařízení. Díky dotazníkům a výročním zprávám jsem o všech stanicích získala minimálně základní informace, které jsem ke své práci potřebovala. Prvních devět popsaných zařízení jsou záchranné stanice, od kterých jsem dostala vyplněný dotazník nazpět. Proto jsem jim věnovala větší pozornost a jsou popsány podrobněji.

5.1 Záchranná stanice Rokycany

Webová stránka: www.csop.erc.cz

Pole působnosti: Berounsko, Hořovicko, Rokycansko

Telefonní číslo: +420 603 239 922

Adresa: ZO ČSOP Rokycany, Švermova 748/II, 337 01 Rokycany

Tato menší záchranná stanice má aktuálně ve své péči osm zvířat. Ročně zde přijímají až 500 zvířat, z toho se zhruba 50 % zvířat podaří navrátit zpět do přírody. 20 % jedinců přijatých touto stanicí musí být předáno do chovu, protože kvůli svému poranění už volně v přírodě žít nemůže. Až 30 % zvířat přes veškerou snahu uhynie.

Nejčastěji přijímanými druhy jsou různé ptáci. Poštolka obecná a ježek západní jsou dva druhy zvířat, které mají největší úspěšnost v návratu do volné přírody. Průměrná doba pobytu v této stanici se různí podle vážnosti poranění (od jednoho dne po jeden měsíc), ale v průměru zde postižené zvíře stráví kolem jednoho týdne. Po upozornění na zraněné zvíře si zaměstnanci v 90 % jezdí pro živočichy sami. Mezi časté důvody zranění živočichů, kteří jsou přijímáni do této stanice, jsou popálení elektrickým proudem či úrazy po nárazu do elektrického vedení. Dalším hojně zastoupeným důvodem jsou srážky s motorovými vozidly či napadení jiným zvířetem. Samostatnou kapitolou jsou mláďata, která jsou ohrožená ještě více. V části případů jsou však mláďata odchycena a přivezena nesprávně, tedy se jedná o jedince, kteří pomoc člověka nepotřebovali.

Jednou z mých otázek v dotazníku bylo, jaké nejkurióznější (nejvzácnější) zvíře ve stanici měli. V Rokycanech pobývali například chameleon jemenský, krajta královská

či malpa hnědá (všechna tato exotická zvířata utekla svým chovatelům). Z českého prostředí jsou vzácnými odchycenými živočichy například rys ostrovid nebo jezevec lesní. Mezi vzácné ptáky, které tato stanice zachránila, patří například dudek chocholatý, sokol stěhovaný, vydra říční, čáp černý či datel černý, také zde odchovávají rarocha velkého. Záchranná stanice v Rokycanech občas spolupracuje s dalšími stanicemi, hlavně v případech, kdy nemají s přijatým zvířetem zkušenost, spolupracují rovněž v rámci ekologické výchovy. V tomto zařízení se intenzivně věnují ekologické výchově a snaží se o osvětu všech věkových kategorií. Organizují besedy ve školách na různá témata, ale hlavním motivem je povídání o ochraně (záchrane) živočichů. Ve stanici pořádají rovněž exkurze pro veřejnost.

Stanice je financována prostřednictvím Ministerstva životního prostředí, Ministerstvem zemědělství, Krajským úřadem Plzeňského a Středočeského kraje, pomáhají také dárci a nedílnou součástí rozpočtu je i vlastní činnost. V tomto zařízení nemají žádné zaměstnance, ale pomáhají jim zde dobrovolníci.

5.2 Záchranná stanice v Jinačovicích (ZOO Brno)

Webová stránka: <https://www.zoobrna.cz/zvirata-a-expozice/zachranna-stanice>

Pole působnosti: Kuřim, Rosice, Brno-Bystrc

Telefonní číslo: +420 702 137 837

Adresa: Zoo Brno a stanice zájmových činností, příspěvková organizace U Zoologické zahrady 46, 635 00, Brno

Záchranná stanice v Jinačovicích vznikla při ZOO Brno, která také tento projekt financuje. Maximální kapacita je zde až pro 200 živočichů, v současné době poskytují azyl pro 31 zvířat. Mezi nejčastější důvody přijetí do stanice patří fraktury končetin zvířat, vyhladovění či vysílení jedinců, hojně zde zachraňují mláďata, která osiřela nebo byla opuštěna rodiči. Do volné přírody se z tohoto zařízení povede navrátit až 65 % přijatých živočichů, polovina jedinců je úspěšně vyléčena ze zranění či nemoci, se kterými sem byla přijata. Nejčastěji přijímanou skupinou zvířat jsou savci. Ve svém dotazníku jsem se ptala na to, které zvíře se podaří nejčastěji navrátit zpět do přírody, z této stanice mi

napsali, že těmito zvířaty jsou netopýři. Jedním ze zajímavých, méně častých zvířat, která zde měli, je například vydra.

Průměrná doba, kterou zde zraněná zvířata stráví, se různí, ale v průměru to bývá kolem 30 dní. Po upozornění na poraněná zvířata si z této stanice pro ně zaměstnanci sami dojíždí. Záchranná stanice v Jinačovicích se nesespecializuje na žádné konkrétní zvíře nebo druh, je otevřená pro všechny, pořádá různé besedy po školách a školy také mohou navštívit přímo stanici. Pro veřejnost je toto zařízení přístupné pouze na den otevřených dveří. Stálí zaměstnanci jsou zde čtyři, ale pomáhají i dobrovolníci. Stanice provádí osvětlu v instalaci siluet na skleněné plochy proti nárazu ptáků, angažuje se při vyvěšování budek.

Na jejich stránkách naleznete podrobnější informace o tom, jak se zachovat, pokud najdete zvíře, které vaši pomoc potřebuje, i návod, jak takové zvíře vůbec poznáte, protože mnoho mláďat je odchyceno zbytečně.

5.3 Záchranná stanice v Plzni

Webová stránka: www.desop.cz

Pole působnosti: Domažlice, Horšovský Týn, Kralovice, Nýřany, Plzeň

Telefonní číslo: +420 777 145 960

Adresa: DES OP Záchranná stanice živočichů Plzeň, Zábělská 75, 312 19 Plzeň

Záchranná stanice v Plzni byla založena v roce 1992 Dobrovolným ekologickým spolkem – ochrana ptactva (DES OP). V současné době mají ve své péči 20 exemplářů, maximální kapacitu ještě nikdy neměli naplněnou. Hlavními příčinami zranění zvířat, která přijímají do této stanice, jsou: zranění způsobená dopravou, nárazy do skel a zrcadel, popálení od elektrického vedení, nárazy do sloupů elektrického vedení, zamotání vodních ptáků do rybářského vlasce, zachycení do odpadu (pád do šachty, komína, světlíku, bazénu), lidská chyba – neznalost, zbytečně donesená mláďata, otravy, zástřely. Nejčastějším druhem, který v této stanici přijímají, jsou ptáci. Až 60 % přijímaných zvířat se podaří navrátit do volné přírody, úspěšnost úplného vyléčení je prý

ale malá, a pokud jsou zvířata zcela uzdravena, pak hlavně ta s malými a méně závažnými zraněními. Průměrně zde postižený jedinec zůstává od jednoho dne do tří měsíců. Mezi nejvzácnější živočichy, které do této stanice přijali, byli orel mořský, vydra, jeřáb popelavý, bobří, různá exotická zvířata a snad vše kromě medvěda, vlka, rysa, losa, zubra. Stanice není na žádný druh specializovaná. Po přijetí upozornění na zraněné zvíře si pro ně lidé ze stanice sami jezdí. Školy navštěvují záchrannou stanici v Plzni minimálně, ale zařízení pořádá besedy po školkách, školách i domovech pro seniory (v rámci ekologické výchovy, děti si platí 30 korun). Pokud chce veřejnost navštívit toto zařízení, je zde možnost dvakrát ročně v rámci dne otevřených dveří, jeden je pořádán v květnu – jarní vycházka a druhý na podzim – podzimní festival.

V této stanici pracuje jeden stálý zaměstnanec, v sezóně jsou najímání další lidé na dohodu, přibližně 5–7. Pomáhá zde mnoho dobrovolníků (až kolem 100 lidí).

5.4 Záchranná stanice Jaroměř

Webová stránka: www.jarojaromer.cz

Pole působnosti: Broumov, Dobruška, Dvůr Králové nad Labem, Hradec Králové, Jaroměř, Kostelec nad Orlicí, Náchod, Nové Město nad Metují, Nový Bydžov, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Vrchlabí (bez území NP Krkonoše a jeho ochranného pásma)

Telefonní číslo: +420 731 658 112, +420 603 847 189, +420 605 251 434

Adresa: Záchranná stanice ČSOP (objekt kasáren), Legionářská 45, 551 01 Jaroměř

Záchranná stanice v Jaroměři je provozována Základní organizací 46/04 ČSOP JARO. Zkratka JARO vznikla z dvouslovného spojení JAroměřští ROpáci (www.jarojaromer.cz). Na webových stránkách tohoto zařízení je možné si prohlédnout virtuálně celou záchrannou stanici a všechny její části. Nápad udělat záchrannou stanici v Jaroměři vznikl v roce 1998, město pro ni vyčlenilo prostor (vojenský vepřín v areálu bývalých jaromeřských kasáren). Stanice byla založena díky akreditaci Ministerstva

životního prostředí ČR. Velkou zásluhu na jejím vybudování měli i dárci. V létě 1998 se začaly stavět prostory pro záchranu poraněných zvířat (Ondráčková, 2016).

V tomto zařízení bývá většinou 100 až 150 pacientů, ale nedá se to určit přesně, protože každý den se počty mění (nové příjmy, vypuštění do přírody, úhyn). V tomto ročním období je počet zvířat na stanici spíše nižší, větší počet zvířat je pak od jara, kdy se sem dostávají mláďata, nejvíce pacientů je zde asi v červnu. Počet pacientů opět klesá okolo října, v tomto období se sem přestávají dostávat mláďata ježků. Stanice nikdy nemusela řešit, že by musela odmítnout z důvodu plné kapacity přijmout zvíře, které by její pomoc potřebovalo. Byl by pochopitelně rozdíl mezi přijetím velkého zvířete, pokud by právě měli v péči více větších zvířat (srnec, labuť), a mezi přijetím malého netopýra či mláděte ježka, ale zatím se zde tímto problémem zabývat nemuseli.

Nejčastěji přijímanými zvířaty jsou ptáci, z nich nejvíce drobní pěvci, poštolky a holubi. Ze savců jsou nejčastějšími obyvateli této záchranné stanice ježci a jejich mláďata. Pokud bychom rozdělili přijímaná zvířata podle období, kdy se sem nejčastěji dostávají, pak by to bylo rozvrženo takto: na jaře a na začátku léta jsou to ptáčata drobných pěvců a mláďata poštolek. Když začnou ustávat mláďata těchto ptáků, začíná období rorýsů, které je zhruba v srpnu, a potom následuje období ježků, které končí až při větším ochlazení (kolem října). Ve svém dotazníku jsem se ptala, který druh zvířat se nejčastěji podaří navrátit do volné přírody. Podle vyjádření pracovníků stanice platí, že čím inteligentnější zvíře, tím hůře se do volné přírody navrácí. Zároveň to také závisí na příčině pobytu zvířete na stanici. Dobře se vrací zpět do přírody netopýři, kteří nebyli zranění (ale nalezeni v budovách, z vykácených stromů a tak podobně), mladé veverky (i když se při krmení mlékem trochu ochočí, stejně se dokážou v přírodě uživit a navrátit k původnímu životu), ježci, rorýsi, které je možné vypustit. Z letos přijatých ptáčat pěvců na stanici zůstaly, z důvodu příliš velkého ochočení, pouze straky a po nějakou dobu i kavka, která nakonec uletěla při krmení. Vypuštěna byla všechna mláďata poštolek, jen dostala kroužek, aby je bylo možné dále mapovat. V tomto zařízení také vypouštějí mláďata, která se narodí zvířatům žijícím na stanici kvůli trvalým handicapům. Letos to byli čápi, loni čápi a poštolky. Všichni dostali kroužky. Letos do této stanice létali čápi, o kterých si zaměstnanci myslí, že to byla loňská mláďata jejich čápů, ale není to jisté, protože se nepodařilo odečíst jejich kroužky.

Zvířata v této stanici zůstávají i několik let (v případě trvalých handicapů). V případě zvířat vypuštěných zpět se průměr pohybuje v řádech měsíců, přes léto to bývá něco mezi jedním až třemi měsíci, v zimě o něco déle, hlavně proto, že se s vypuštěním čeká na příznivější počasí. Ale jsou zde i zvířata, která jsou vypuštěna v den příjmu. Některá zvířata není možné vyléčit, u těch dochází k úhynu většinou během jednoho týdne od přijetí.

Momentálně má mezi stálými obyvateli stanice ostříže lesního, který patří mezi silně ohrožené druhy (vyhláška č. 395, zákon 114/1992 Sb.). V roce 2016 měli na stanici vysíleného mladého orla mořského, kterého se podařilo vykrmit a vypustit. (Dostal vysílačku, takže se ví, že odletěl do Německa). Mezi kuriózní telefonáty do této stanice patří prosba o záchranu motýla se zlomenou nožičkou nebo žádost o záchranu lidí v obchodě před tropickým pavoukem, kterého se nepovedlo identifikovat (dostal se tam v bedně se zbožím). Tato zvířata se však na stanici nedostala, vše se podařilo vyřešit po telefonu. Po upozornění na nemocné zvíře si mohou ze stanice pro ně dojet, ale vždy uvítají, pokud je nálezce schopen pacienta dovézt sám. Zařízení v Jaroměři není výhradně specializované na žádný druh.

V oblasti prevence zranění zvířat a osvěty lidí, jak se ke zvířatům chovat, se věnuje stanice nejvíce osvětě veřejnosti (snaha zabránit zbytečnému "zachraňování" mláďat, přednášky zejména na školách...). V minulosti se do stanice dostávaly labutě z Hradce Králové, které narazily do trolejí, takže se pracovníci a aktivisté ze stanice snažili docílit většího zviditelnění těchto trolejí, což se nakonec podařilo. Přímou za stanicí se nachází sloup elektrického vedení, který je pro ptáky nebezpečný (loni kvůli tomu zahynul jeden z jejich odchovaných mladých čápů), proto vyjednávají v současné době se skupinou ČEZ o nějakém řešení, zatím neúspěšně.

Velmi intenzivně se zde věnují (ve spolupráci s dalšími organizacemi) údržbě přírodně cenných lokalit, momentálně je to asi 200 takovýchto lokalit, nejen v České republice, ale i v okolních zemích, s tím, že mnohem důležitější, než zachraňovat jednoho konkrétního jedince, je starat se o to, aby se měl kam vrátit a měli kde přežít jeho sourozenci, rodiče a děti. Více informací najdete na stránkách <http://www.jarojaromer.cz/spolek/>. Dále se zde věnují například kampani proti

palmovému oleji. Velmi často se zabývají osvětou a dělají různé přednášky pro děti. Umožňují prohlídku stanice, nabízejí přednášky přímo na stanici (mají zde přednáškovou místnost), lidé z této stanice jezdí také na besedy do škol. Školy si mohou vybrat z nabídky několika přednášek, jak obecně o ochraně přírody, tak i zaměřené na konkrétní téma. Záchrannou stanici v Jaroměři může navštívit kdokoliv, lidé si mohou buď stanici prohlédnout sami, nebo využít průvodce (v tomto případě je vhodná domluva předem, aby zaměstnanci měli čas se návštěvníkům věnovat). Pořádají se zde různé pravidelné akce, například Vánoce pro zvířátka (letos 15. 12.). V rámci této akce se uskuteční prohlídka stanice s průvodcem, sehraje se krátká scénka na téma související s ochranou přírody (v předchozích letech třeba o okáči skalním na Rané nebo o kácení pralesa na Borneu), návštěvníci si mohou koupit nějaké benefiční předměty a proběhne zde několik přednášek.

Vzhledem k tomu, že se kromě záchranné stanice věnují ještě dalším činnostem (údržba přírodně cenných lokalit, výroba budek, hmyzích hotýlků, přednášky pro školy) je obtížné přesně určit, kolik zaměstnanců zde mají. Kromě stálých pracovníků zde pracuje mnoho brigádníků, dobrovolníků. V dnešní době se zde střídá asi pět lidí v krmení a péči o zvířata, další čtyři lidé se věnují přednáškám a exkurzím a dva lidé se věnují údržbě stanice. Existují také firemní dobrovolníci, kteří pomáhají hlavně s údržbou lokalit.

Tento projekt je financován kombinací různých dotací (ministerstvo, kraj, jednotlivá města a obce), sponzorských darů a toho, co se vydělá na přednáškách a prodeji benefičních předmětů.

5.5 Záchranná stanice Rajhrad

Webová stránka: www.draviptaci.cz

Pole působnosti: Ivančice, Židlochovice, Moravský Krumlov, Pohořelice, Hustopeče, Břeclav, Mikulov, Znojmo

Telefonní číslo: +420 606 184 100

Adresa: Masarykova 124, 664 61 Rajhrad

Záchranná stanice Rajhrad začala fungovat na podzim v roce 1999 (www.draviptaci.cz). Aktuálně mají v péči 83 živočichů. Maximální kapacita této stanice se nedá přesně určit. Při typu péče hraje důležitou roli stáří přijatých zvířat – do jiných chovných zařízení umisťují mláďata (do hnízd nebo plastových nádobách, které simulují hnízdo), kapacita voliér je jiná pro malé druhy ptáků než pro velké, početní obsazení voliér a výběhů se řídí podle vyhlášky o chovu handicapovaných zvířat (je dané velikostí zvířat).

Hlavními příčinami zranění zvířat bývají fraktury končetin po srážce s auty a otřesy vzniklé nárazem letících ptáků do průhledných ploch autobusových zastávek a oken, proto jsou nejčastěji přijímanými zvířaty ptáci. Mezi nejvzácnější druhy, které zde měli, jsou: z loňského roku orel královský a letos luňák červený a vlha pestrá. Po ohlášení zraněného zvířete si zaměstnanci stanice dojíždí pro tohoto jedince sami.

V loňském roce bylo navraceno zpět do přírody 61,9 % zvířat z této stanice. Navrácení do volné přírody závisí na rozsahu zranění. Obecně platí, že u mláďat se lépe navracejí ptáci, savci minimálně. Nejčastěji se vypouští nejběžnější druhy, kterých zde přijímají nejvíc (jezek západní, poštolka obecná, netopýří). Průměrně zde zranění jedinci stráví 21 dní. Stanice se specializuje na dravce a sovy. Toto zařízení se také věnuje vzdělávání veřejnosti v oblasti enviromentalistiky, je možné navštívit stanici i jako škola a do škol ze stanice na besedy rovněž docházejí.

Záchranná stanice Rajhrad má dva stálé zaměstnance a pomáhají zde dobrovolníci. Projekt je financován státními a samosprávnými orgány, soukromými firmami, výtěžky z veřejných sbírek a dary.

5.6 Záchranná stanice Chomutov

Webová stránka: www.zoopark.cz

Pole působnosti: Chomutov, Kadaň, Podbořany

Telefonní číslo: +420 778 755 177, +420 777 110 096

Adresa: Zoopark Chomutov, Přemyslova 259, 430 01 Chomutov

Záchranná stanice Chomutov sídlí v Podkrušnohoří. Aktuálně (na začátku prosince 2018) měli ve své péči 92 živočichů, maximální kapacitu nemají přesně danou a nikdy ji zatím nemuseli řešit. Mezi nejběžnější důvody, proč jsou zvířata přivezena do tohoto zařízení, patří traumata a mláďata, o nichž se lidé domnívají, že potřebují pomoc (jsou ale často odebírána zbytečně). Přibližně 30 % přijatých zvířat do této stanice se podaří navrátit do přírody, stejný počet zvířat se také dokáže úplně uzdravit.

Nejčastějšími pacienty v této záchranné stanici jsou různé druhy ptáků a savců. Káně, poštolka nebo ježek jsou zvířata, která se nejlépe navracejí do přírody, záleží ovšem na rozsahu a příčině poranění, průměrně zde pacienti stráví 20 dnů. Za nejkurióznější přijaté zvíře považují ve stanici bobra evropského. Po upozornění si zaměstnanci jezdí sami pro zraněné zvíře.

Toto zařízení se na žádný druh výhradně nespécializuje, spolupracuje také s dalšími stanicemi. Záchranná stanice v Chomutově je uzavřený areál, proto ji nemůžou navštívit ani školy, ani se zde nepořádají exkurze pro veřejnost. Pořádají ovšem besedy po školách v rámci ekologické výchovy.

Projekt je financován ČSOP (Český svaz ochránců přírody) a zřizovatelem (město Chomutov). Pro stanici aktuálně pracují dva zaměstnanci, nepomáhají jim zde žádní dobrovolníci.

5.7 Záchranná stanice Liberec

Webová stránka: archa.zooliberec.cz

Pole působnosti: Frýdlant, Liberec, Jablonec nad Nisou

Telefonní číslo: +420 728 040 610, +420 485 106 412

Adresa: Centrum pro zvířata v nouzi při Zoo Liberec, Ostašovská 570, 460 11 Liberec
11

Záchranná stanice v Liberci působí v rámci centra ARCHA, o tomto zařízení byl v roce 2012 natočen pořad Bestiář s Romanou Proškovou (archa.zooloberec.cz). V době vyplňování (7. 11. 2018) měli v této stanici 51 živočichů, maximální kapacitu nelze přesně stanovit (záleží na přijatých druzích – někdy lze voliéru využít pouze pro jedno

zvíře, jindy jich tam může být deset). Nejčastější důvody zranění u dospělých jedinců jsou fraktury končetin, pokousání od jiného zvířete nebo nárazy do prosklených stěn, u mláďat to je osíření či úrazy způsobené vypadnutím z hnízda. Až 50 – 60 % poraněných zvířat, která se sem dostanou, se podaří vypustit do volné přírody. Pokud nejsou zvířata utracena záhy po příjmu (pokud je zvíře v takovém stavu, že nemá smysl zahajovat léčbu), je přibližná úspěšnost při zahájené léčbě asi 60 – 70 %, nejlépe se navrácí netopýři. Průměrně zde pacienti stráví okolo jednoho týdne. Mezi nejvzácnější druhy, které byly v tomto zařízení, patří bukač velký, mezi kuriozity patří různá exotická zvířata jako například hroznýš, psoun nebo koutník jedovatý, což je středoamerický pavouk.

Zaměstnanci si jezdí pro zraněné jedince asi v polovině případů, druhou polovinou dovezou nálezci. Stanice není na žádný druh specializovaná a v případě potřeby spolupracuje s jinými záchrannými zařízeními (vzájemně si radí, případně si mezi sebou vyměňují některá zvířata, pokud někde mají lepší zázemí či zkušenosti).

Konkrétní opatření kvůli zamezení úrazů volně žijících zvířat sami neprovádí, pouze upozorňují příslušné úřady například na nezabezpečené sloupy elektrického napětí a podobně.

Tento projekt je financován Ministerstvem životního prostředí a různými granty (krajský úřad), pomáhají také soukromí dárci, zbytek jde z rozpočtu Zoo Liberec, pod kterou záchranná stanice funguje. Stanici mohou navštívit školy i veřejnost, pořádají besedy na školách po okolí. Aktuálně zde pracují dva stálí zaměstnanci a pomáhají zde dobrovolníci.

5.8 Záchranná stanice Vrchlabí

Webová stránka: www.krnep.cz

Pole působnosti: na území KRNAP a jeho ochranného pásma (části Tanvaldu, Semily, Jilemnice, Vrchlabí, Trutnov)

Telefonní číslo: +420 737 890 559

Adresa: Záchranná stanice pro handicapované živočichy na území národního parku a ochranného pásma, Správa KRNAP, Dobrovského 3, 543 01 Vrchlabí

Záchranná stanice ve Vrchlabí, jehož provozovatelem je Správa KRNAP²³ ve Vrchlabí, má aktuálně ve své péči 13 jedinců. Maximální kapacita se nedá přesně určit, záleží na velikosti postiženého jedince. Menších živočichů (například ježků) je zde možné ubytovat až 120. Nejčastějšími důvody zranění zvířat, která jsou ve stanici léčena, jsou poranění po srážce s dopravními prostředky, poranění způsobená elektrickým vedením nebo například klimatickými podmínkami.

Až 95 % jedinců, kteří byli přijati do této stanice, se podaří navrátit přírodě. Úspěšnost léčení zraněných jedinců se pohybuje okolo 75 %. Nejčastěji přijímanými živočichy jsou různé druhy ptáků (krkavci, kalous ušatý, káně lesní, poštolka obecná, kos černý, vrána obecná, drozd zpěvný nebo například rorýs obecný). Nejlépe se daří vrátit do přírody ptáky a savce, ale vždy záleží na rozsahu poranění. Průměrná doba, kterou zde zraněná zvířata stráví, se pohybuje okolo dvou měsíců. Jako vzácné zvíře, které tady měli, se dá označit třeba mládě vydry říční.

Pro zraněná zvířata si ve většině případů jezdí zaměstnanci stanice sami, mají vlastní auto. Záchranná stanice ve Vrchlabí není na žádný druh zvířat specializovaná, spolupracuje také s jinými stanicemi v rámci Českého svazu ochránců přírody. Zařízení rovněž provádí opatření na eliminaci zranění zvířat, jedním z těchto opatření jsou migrační zábrany. Stanice je otevřena pro veřejnost a školy v rámci environmentálního projektu KRNAP, zaměstnanci pořádají besedy i přímo ve školách. Celý tento projekt je financován prostřednictvím Krkonošského národního parku. Hojně zde pomáhají dobrovolníci.

5.9 Záchranná stanice Ruda nad Moravou

Webová stránka: www.csopruda.cz

Pole působnosti: Jeseník, Šumperk, Zábřeh

Telefonní číslo: +420 731 663 801, +420 724 618 060

Adresa: Záchranná stanice Ruda nad Moravou, Na Vyhlídce 38, Ruda nad Moravou

---

²³ KRNAP je zkratka, která se používá pro označení Krkonošského národního parku.

Záchranná stanice Ruda byla založena v roce 2013, ale až v roce 2017 byla zařazena do Národní sítě záchranných stanic. Areál stanice se rozkládá na 9 000 metrech čtverečních. Na webových stránkách najdeme informace o obyvatelích této stanice, jsou zde rozepsané čtyři příběhy handicapovaných zvířat – srnce Šimona (ten byl nevhodně odebrán matce), vydřice Sary (nejspíše osiřelé mládě), veverčích sourozenců (na pokáceném stromě bylo nalezeno hnízdo se třemi mlád'aty veverky) a malého zajíčka (novorozeného zajíce přinesl mladému páru pes, jelikož nevěděli, kam ho vrátit, zavolali do této stanice).

Aktuálně jsou v této stanici v trvalé péči vydra Sára a špaček Ĺutí, v léčení je mládě vydry, které bude na jaře k vypuštění, zůstává zde 19 ježků k přezimování a jeden sokol stěhovavý se zraněným křídlem. Tato záchranná stanice je menší, maximálně se sem najednou vejde asi 20 zvířat, proto se snaží dát k sobě i více druhů zvířat, je-li to možné, aby jich mohli přijmout víc. Problém nastává v sezóně mlád'at, kdy musí zaměstnanci improvizovat s prostory, aby se sem vešla všechna zvířata, která potřebují pomoc. Často přijímanými zvířaty jsou všeobecně mlád'ata (hlavně v sezóně, kdy se nejvíce mlád'ata rodí). Po zbytek roku jsou to zranění způsobená elektrickými dráty, srážkami s dopravními prostředky a vysílení zvířat. Nemoci jsou méně časté, problém bývá spíše s otravami botulotoxinem²⁴ u vodního ptactva.

Nejčastěji přijímanými zvířaty jsou různé druhy ptáků a ježci. Průměrně bývá navraceno do přírody kolem 30–40 % zraněných zvířat. Ze všech zraněných zvířat přijatých do tohoto zařízení se uzdraví pouze velmi málo, jelikož se sem často dostávají až ve velmi vážném stavu. Nejlépe se navrací do volné přírody mlád'ata, která jsou přízpůsobivá, z dospělců to jsou ježci nebo poštolky. Průměrně zde zvířata stráví jeden až dva měsíce, než jsou znovu vypuštěna. Nejvzácnější zvíře, které v tomto zařízení měli, byla užovka hladká, která měla tržnou ránu a podařilo se ji po uzdravení vypustit do přírody. V polovině případů si pro zraněná zvířata dojíždí zaměstnanci stanice, zbylou polovinu dováží lidé sami.

Toto zařízení není na žádný druh zvířete specializované, rádi spolupracují s ostatními stanicemi. Stanice také pořádá různé besedy po školách a školkách v okolí

---

²⁴ Botulotoxin, respektive botulin je velice účinný jed. Vzniká za anaerobních podmínek.

a zabývá se i osvětou. Zatím není otevřená pro veřejnost, i když se zde pár akcí již pořádalo.

Záchrannou stanici v Rudě nad Moravou provozují manželé Maixnerovi, kteří se zde o vše starají, i když mají každý své zaměstnání mimo stanici, ta je pro ně spíše jako koníček. Nemají žádné zaměstnance, pouze jim pomáhají dobrovolníci, což jsou většinou jejich přátelé. Projekt je financován jejich vlastními zdroji, Ministerstvem životního prostředí, Lesy ČR a Olomouckým krajem.

5.10 Záchranné stanice, od kterých jsem nedostala odpověď

5.10.1 Záchranná stanice v Bartošovicích

Webová stránka: <http://csopnj.cz/>

Pole působnosti: Bílovec, Bohumín, Bystřice pod Hostýnem, Český Těšín, Frenštát pod Radhoštěm, Frýdek-Místek, Frýdlant nad Ostravicí, Havířov, Hlučín, Hranice, Jablunkov, Karviná, Kopřivnice, Kravaře, Krnov, Nový Jičín, Odry, Opava, Orlová, Ostrava, Rožnov pod Radhoštěm, Třinec, Valašské Meziříčí, Vítkov, Vsetín

Telefonní číslo: +420 602 271 836, +420 723 648 759

Adresa: ZO ČSOP Nový Jičín – Záchranná stanice a Dům přírody Poodří

Záchranná stanice byla spuštěna v roce 1983, šlo o první takovéto zařízení ve střední Evropě. Ročně projde touto stanicí až 1700 zvířat a asi 80 % z toho jsou ptáci.

5.10.2 Záchranná stanice Bublava

Webová stránka: www.droserabublava.cz

Pole působnosti: Karlovy Vary, Kraslice, Ostrov

Telefonní číslo: +420 606 840 500, +420 773 609 610

Adresa: Bublava 686, 358 01 Kraslice

Od roku 2009 je tato stanice součástí Národní sítě záchranných stanic. Toto zařízení není přístupné veřejnosti, ale lidé si mohou adoptovat a finančně

podporovat postižená zvířata. Mají zde umístěné webkamery, které umožňují si prohlédnout dění ve stanici.

5.10.3 Záchranná stanice v Brně

Webová stránka: www.ptacicentrum.cz

Pole působnosti: Brno, Šlapanice

Telefonní číslo: +420 602 524 228

Email: zdenek.machar@volny.cz

Stanice se rozkládá v areálu, který má 1,5 ha, zvířata jsou ubytovaná v 38 voliérách. Toto zařízení funguje od roku 1991.

5.10.4 Záchranná stanice Buchlovice

Webová stránka: www.stanicebuchlovice.ic.cz

Pole působnosti: Hodonín, Holešov, Kroměříž, Kyjov, Luhačovice, Otrokovice, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Valašské Klobouky, Veselí nad Moravou, Vizovice, Zlín

Telefonní číslo: +420 732 250 240

Adresa: Kostelní 403, 687 08 Buchlovice

Záchranná stanice v Buchlovicích funguje od roku 2003. Zabývá se kromě záchranné činnosti rovněž chovem vybraných druhů dravců a sov, jde především o jestřába lesního, sokola stěhovavého a sovu pálenou.

5.10.5 Záchranná stanice Hrachov

Webová stránka: www.ochranafauny.cz

Pole působnosti: Dobříš, Příbram, Sedlčany, Soběslav, Tábor, Votice

Telefonní číslo: +420 603 259 902

Adresa: Centrum Ochrany fauny ČR, Hrachov 13, 262 56

Stanice vznikla v roce 1998. Součástí je také ekocentrum, jsou zde možné exkurze pro veřejnost, vydávají mnoho informačních materiálů.

5.10.6 Záchranná stanice Kladno

Webová stránka: www.zachr-stanice.cz

Pole působnosti: Kladno, Kralupy nad Vltavou, Mělník, Neratovice, Rakovník, Slaný, Černošice – západně od Vltavy

Telefonní číslo: +420 602 336 014, +420 723 468 462

Adresa: záchranná stanice AVES, Brandýsek Olšany 220, 273 41 Brandýsek

Záchranná stanice vznikla v roce 2000. Ročně projde touto stanicí kolem 1000 zvířat. K nejčastěji přijímaným zvířatům patří sovy a dravci.

5.10.7 Záchranná stanice Klášterec

Webová stránka: www.npsumava.cz

Telefonní číslo: +420 731 530 223, +420 731 530 325

Adresa: Stanice pro handicapovaná zvířata Klášterec u Vimperka, Správa Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava, 1. máje 260, 385 01 Vimperk

Stanice se rozkládá na 7 ha. Pro veřejnost je stanice otevřena každou středu od dubna do října.

5.10.8 Záchranná stanice Libštát

Webová stránka: www.csopkrizanky.cz

Pole působnosti: Hořice, Jilemnice, Nová Paka, Semily, Tanvald, Turnov, Železný Brod (bez území NP Krkonoše a jeho ochranného pásma)

Telefonní číslo: +420 732 228 801

Adresa: Libštát 95, 512 03

Stanice byla založena v roce 1992, rozloha areálu je 3500 metrů čtverečních. Tato stanice je spíše menší, ročně zde projde kolem 200 zvířat.

5.10.9 Záchranná stanice Dolní Týnec-Falco

Webová stránka: www.zsfalco.cz

Pole působnosti: Bílina, Česká Lípa, Děčín, Litoměřice, Litvínov, Louny, Lovosice, Most, Nový Bor, Roudnice nad Labem, Rumburk, Teplice, Ústí nad Labem, Varnsdorf, Žatec

Telefonní číslo: +420 606 280 121

Adresa: Dolní Týnec 39, 412 01 Litoměřice

5.10.10 Záchranná stanice Makov

Webová stránka: www.makov.cz

Pole působnosti: Blatná, Milevsko, Písek, Strakonice, Vodňany

Telefonní číslo: +420 724 090 220, +420 382 279 159

Adresa: Hájenka Makov, Nová Ves 10, 397 01 Čížová

Stanice funguje od roku 1993, toto zařízení je otevřeno pro veřejnost čtyřikrát týdně.

5.10.11 Záchranná stanice Němčice

Pole působnosti: Bučovice, Konice, Prostějov, Slavkov u Brna, Vyškov

Telefonní číslo: +420 602 587 638

Adresa: 61/06 ZO ČSOP Haná, Komenského náměstí 38, 798 27 Němčice nad Hanou

5.10.12 Záchranná stanice Rozovy u Temelína

Pole působnosti: České Budějovice, Český Krumlov, Dačice, Jindřichův Hradec, Kaplice, Trhové Sviny, Týn nad Vltavou

Telefonní číslo: +420 602 112 143

Adresa: Jihočeská zoologická zahrada Hluboká nad Vltavou, 373 41 Hluboká nad Vltavou

Stanice se nachází v Rozovech u Temelína.

5.10.13 Záchranná stanice Přerov

Webová stránka: www.ornis.cz

Pole působnosti: Lipník nad Bečvou, Přerov

Telefonní číslo: +420 581 219 910, +420 724 947 543

Adresa: Muzeum Komenského v Přerově, Bezručova 10, 750 02 Přerov

Záchranná stanice vznikla v roce 1992. Aktuálně zde mají umístěné dva kalouse ušaté (Kláru a Huberta).

5.10.14 Záchranná stanice Pasíčka

Webová stránka: www.pasicka.cz

Pole působnosti: Hlinsko, Holice, Chrudim, Králíky, Litomyšl, Nové Město na Moravě, Pardubice, Polička, Přelouč, Ústí nad Orlicí, Velké Meziříčí, Vysoké Mýto, Žamberk, Žďár nad Sázavou

Telefonní číslo: +420 777 678 777, +420 774 739 595

Adresa: OP Pasíčka, Bor u Skutče 47, 539 44 Proseč

Součástí této záchranné stanice je také ekocentrum, kde se pořádají ekovýchové programy hlavně pro děti.

5.10.15 Záchranná stanice Huslík

Webová stránka: www.zachranazivocichu.cz

Pole působnosti: Brandýs nad Labem – Stará Boleslav, Český Brod, Jičín, Kolín, Lysá nad Labem, Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Nymburk, Poděbrady

Telefonní číslo: +420 603 864 822

Adresa: Na Zálesí 248, 290 01 Poděbrady

Tato záchranná stanice je otevřena pro veřejnost každý den, její součástí je ekocentrum, které se věnuje osvětě veřejnosti.

5.10.16 Záchranná stanice Pavlov

Webová stránka: www.stanicepavlov.eu

Pole působnosti: Havlíčkův Brod, Chotěboř, Jihlava, Moravské Budějovice, Náměšť nad Oslavou, Světlá nad Sázavou, Telč, Třebíč

Telefonní číslo: +420 569 721 293, +420 734 309 798

Adresa: Stanice Pavlov o. p. s., Pavlov 22, Ledeč nad Sázavou 584 01

Stanice v Pavlově funguje od roku 1989, ekocentrum v Pavlově má skvěle rozepsané výukové programy, viz příloha č. 1.

5.10.17 Záchranná stanice Praha

Webová stránka: www.lesypraha.cz

Pole působnosti: hlavní město Praha

Telefonní číslo: +420 774 155 185

Adresa: Záchranná stanice hlavního města Prahy, Mezi Rolemi, Praha 5

Záchranná stanice Praha ročně přijme až 3000 zvířat, sídlí v Jinonicích. Je to nejvytíženější záchranná stanice v České republice.

5.10.18 Záchranná stanice SOOS

Webová stránka: www.muzeum-frantiskovylazne.cz

Pole působnosti: Aš, Cheb, Sokolov

Telefonní číslo: +420 354 542 033, +420 731 824 390

Adresa: Muzeum Františkovy Lázně, Kateřina 39, 351 34 Skalná

Tato záchranná stanice funguje od roku 1998, mezi její nejběžnější pacienty patří ježci a netopýři.

5.10.19 Záchranná stanice Spálené Poříčí

Webová stránka: www.ekocentrum.cz

Pole působnosti: Blovice, Horažďovice, Klatovy, Nepomuk, Přeštice, Stod, Sušice

Telefonní číslo: +420 371 594 842, +420 728 117 903

Adresa: Ekocentrum ČSOP, Plzeňská 55, 335 61 Spálené Poříčí

Tato stanice byla založena v roce 1990, ročně tudy projde okolo 300 zvířat. Též se zde věnují ekologické výchově.

5.10.20 Záchranná stanice Stránské

Webová stránka: www.stanicestranske.mistecko.cz

Pole působnosti: Bruntál, Litovel, Mohelnice, Olomouc, Rýmařov, Šternberk a Uničov

Telefonní číslo: +420 777 256 577, +420 554 291 000

Adresa: Záchranná stanice Stránské, Stránské 55, 793 51 Břidličná

Tato záchranná stanice byla založena v roce 1985. Zvířata, která již není možné navrátit do volné přírody, jsou umístěna v expozičních voliérách přístupných pro návštěvníky.

5.10.21 Záchranná stanice Tachov

Webová stránka: www.zachrannastanicezivocichutachov.estranky.cz

Pole působnosti: Mariánské Lázně, Stříbro, Tachov

Telefonní číslo: +420 608 154 180

Adresa: ZO ČSOP TOS – záchranná stanice Tachov, Studánka 1, 347 01 Tachov

Toto zařízení bylo založeno v roce 2002, kromě činnosti záchranné stanice se zde zabývají osvětovou činností.

5.10.22 Záchranná stanice Třeboň

Webová stránka: www.vydry.org

Pole působnosti: Třeboň

Telefonní číslo: +420 384 722 088

Adresa: Český nadační fond pro vydru, P. O. Box 53, Jateční 311, 37901 Třeboň

Tato stanice je pro veřejnost přístupná každý všední den. Je zde možná také komentovaná prohlídka za příspěvek 30 Kč.

5.10.23 Záchranná stanice Vendolí

Webová stránka: www.zelenevendoli.cz

Pole působnosti: Boskovice, Bystřice nad Pernštejnem, Česká Třebová, Lanškroun, Moravská Třebová, Svitavy, Tišnov, Blansko

Telefonní číslo: +420 732 408 030, +420 605 167 358, +420 604 830 851

Adresa: Záchranná stanice volně žijících živočichů Zelené Vendolí, 569 14 Vendolí 42

Stanice vznikla v roce 1987. Zvířata, jimž handicap nedovolí dostat se zpět do volné přírody, jsou často používána k ekologické výchově. V roce 2018 tuto stanici navštívilo až 5000 lidí.

5.10.24 Záchranná stanice Vlašim

Webová stránka: www.pomoczviratum.cz

Pole působnosti: Benešov, Čáslav, Humpolec, Kutná Hora, Pacov, Pelhřimov, Říčany, Vlašim, Černošice – východně od Vltavy

Telefonní číslo: +420 777 800 460

Adresa: Podblanické ekocentrum ČSOP, Pláteníkova 264, 258 01 Vlašim

Stanice byla založena v roce 1994, jako součást Podblanického ekocentra. Je zde také expoziční část, která se nazývá paraZOO, kde mohou návštěvníci vidět divoká zvířata a získat osvětové informace o prevenci jejich zraňování a o tom, jak se ke zvířatům chovat.

Podle výročních zpráv z roku 2005 bylo do stanice přijato 339 jedinců. Z těchto živočichů bylo 158 vypuštěno zpět do přírody. Přechodně ve stanici zůstává 63 jedinců, z toho 45 ježků ve stanici hibernuje a čtyři veverky se připravují na to, že se na jaře navrátí do přírody. Zbývajících 14 živočichů zde musí zůstat, jelikož jsou trvale handicapovaní. Nejčastějším důvodem příjmu do stanice jsou osiřelá mláďata, zranění po srážce s motorovým vozidlem nebo fraktury (výroční zpráva záchranné stanice ve Vlašimi, 2005)

V roce 2015 do Záchranné stanice ve Vlašimi přijali 666 živočichů (74 druhů), což je o 81 jedinců více než bylo v roce 2014. Nejvíce zvířat bylo v roce 2015 přijato v průběhu měsíců května a července (hlavně mláďata). Nejčastěji přijímanou skupinou živočichů byli ptáci (poštovky, kosi a holubi), po nich byli nejčastěji přijímáni savci

(ježci a netopýři). Nejčastějšími důvody zranění v roce 2015 byli srážky s dopravními prostředky a pokousání od jiného zvířete (výroční zpráva záchrané stanice ve Vlašimi, 2015).

V roce 2016 přijali do této stanice 534 živočichů (73 druhů), což je o 51 zvířat méně než v roce 2015. Tento pokles je dán díky lepší komunikaci pečovateli a nálezců zvířat, ti se sami zapojili do péče o nalezené zvíře (jednalo se o mnoho ježků, které si lidé, co je našli ponechali doma). Nejvíce živočichů bylo v roce 2016 přijato v průběhu měsíců května a června (většinou mláďata). Nejčastěji přijímanou skupinou zvířat v tomto roce byli ptáci a po nich následovali v početnosti savci. Nejčastějšími důvody zranění přijímaných jedinců byli fraktury, popálení elektrickým proudem, pokousáním jiným zvířetem a osiřelá mláďata (výroční zpráva záchrané stanice ve Vlašimi, 2016).

V roce 2017 stanice přijala přibližně 600 živočichů, z toho je až polovina navracena do přírody. Nejčastěji přijímanými zvířaty byli zranění ptáci druhou nejčastěji přijímanou skupinou zvířat byli savci.

Od roku 2005 do roku 2017 se počet přijímaných zvířat téměř zdvojnásobil, rok 2016 zaznamenal menší pokles, který je dán hlavně tím, že si někteří nálezci ponechali zvířata ve své péči (hlavně nálezci ježků). Nejčastěji přijímanými zvířaty byli ptáci a nejčastějšími důvody přijetí do této stanice jsou fraktury, popálení elektrickým proudem, pokousání jiným zvířetem a osiřelá mláďata.

6 Nejčastější odpovědi v dotazníku

Kolik zvířat aktuálně máte? To se velmi liší podle velikosti stanice, pohybuje se to od 8 po 150 zraněných jedinců.

Jaká je vaše nejvyšší možná kapacita? Kapacita stanic se různí od menších stanic, které mají pouze několik jedinců, po stanice, kde jich mají několik stovek.

Jaká zranění a důvody jsou u zvířat přivezených do vašich stanic nejčastější? Nejčastějšími důvody zranění bývají nárazy do sloupů elektrického vedení, nevhodně odebraná mláďata, srážky s motorovými vozidly,

Kolik procent zvířat je navraceno do volné přírody? Průměrně je navraceno do přírody kolem 50 % zvířat.

Jaká je úspěšnost léčení postižených jedinců? Úspěšnost léčení se liší podle důvodu zranění

Jaké druhy zvířat jsou u vás nejčastější? Ptáci, savci, plazi? Nejčastějšími pacienty jsou v záchranných stanicích ptáci a mláďata různých druhů zvířat.

Který druh zvířat se nejčastěji dá navrátit do volné přírody? Nejlépe se navrací do přírody mláďata, ale vždy to závisí na rozsahu poranění.

Jaká je zhruba průměrná délka pobytu zvířat ve vaší stanici? Průměrně zraněná zvířata zůstávají v záchranných stanicích 20-30 dnů.

Jaké nejvzácnější či nejkurióznější zvíře jste u vás měli? Kuriózními živočichy jsou v záchranných stanicích většinou exotická zvířata, která utekla chovateli.

Dojíždíte si po upozornění pro zraněné zvíře nebo jste odkázáni na jeho přivezení? Ve většině případů si pro zraněné jedince jezdí zaměstnanci stanic sami.

Je vaše záchranná stanice na nějaký druh zvířat specializovaná? Většina stanic není na žádný druh specializovaná.

Spolupracujete i s jinými stanicemi? Velmi často mezi sebou stanice spolupracují, radí si, či si předávají zvířata, pokud jsou lépe uzpůsobená pro daný druh.

Provádíte nějaká opatření na eliminaci zranění zvířat ve volné přírodě? (jaká?)

Zaměstnanci provádí často osvětu veřejnosti, některé také například vylepují obrázky dravců na rizikové skleněné plochy či upozorňují na nebezpečné sloupy elektrického vedení.

Navštěvují vás školy, je to vůbec možné? Téměř všechny stanice je možné je navštívit, některé dokonce nabízí komentované prohlídky.

Děláte také besedy po školách? V rámci ekologické výchovy často zaměstnanci navštěvují školy a pořádají zde přednášky.

Kdo financuje váš projekt? Záchranné stanice jsou nejčastěji financovány Ministerstvem životního prostředí, městem, ve kterém se nachází a také velmi často pomáhají dárci.

Kolik zaměstnanců aktuálně pro vás pracuje? Zaměstnanců ve stanicích bývá průměrně nula až tři.

Pomáhají vám také dobrovolníci? Dobrovolníci pomáhají téměř ve všech záchranných stanicích.

Je možné u vás uspořádat exkurzi pro veřejnost? Většina záchranných stanic je otevřená pro veřejnost a v některých také dělají komentované prohlídky.

7 Závěr

Cílem mé práce bylo zjistit, jak fungují záchranné stanice v České republice. Díky dotazníkům, které jsem záchranným stanicím rozeslala, jsem zjistila, jaké zvířecí druhy nejčastěji přijímají, důvody zranění zvířat, možnou nápravu (která by omezila vysoký počet zranění) nebo například, kolik procent zvířat se podaří vypustit zpět do volné přírody. Všechna tato témata jsou zpracována v samostatných kapitolách.

Nejčastěji přijímanými druhy bývají většinou různí ptáci a obecně mláďata, která jsou často zbytečně odebrána rodičům. Příčiny zranění zvířat jsou různá, ale velice často se v dotaznících objevovaly odpovědi: srážka s dopravním prostředkem či opuštěná mláďata. Kritické jsou také sloupy elektrického vedení (ptáci do nich mohou narazit nebo se zranit výbojem) a prosklené plochy, do kterých ptáci naráží.

Většina záchranných stanic má problémy s financemi a bývají odkázané na sponzorské dary a práci dobrovolníků.

V jedné kapitole jsem se zabývala tím, jak funguje péče o handicapovaná zvířata v zemích sousedících s Českou republikou, uvádím zákony, které tuto problematiku upravují.

Důležitou vedlejší aktivitou většiny stanic je ekologická výchova. Ta probíhá buď v samotných zařízeních, nebo zaměstnanci dojíždí do na besedy škol. Hlavními tématy těchto přednášek jsou: jak rozpoznat zvíře, které naši pomoc potřebuje (velmi často jsou

do stanic donášena mláďata, která vůbec pomoc nepotřebovala, ale tím, že se jich člověk dotkl, by je již nepřijala matka, a tak jsou odkázána na lidskou péči), přiblížení různých druhů zvířat. Některé stanice jsou také otevřené pro veřejnost, lidé zde mohou vidět většinou trvale poraněná zvířata, která musí ve voliérách zůstat navždy. Děti i dospělí by si zde měli uvědomit, co jejich chování může způsobit a jak by se měli chovat v přírodě, aby žádnému zvířeti neublížovali. Z toho důvodu je návštěva záchranných stanic podle mého názoru velmi vhodnou rozšiřující aktivitou pro školy.

8 Zdroje

8.1 Publikace a články

Anděl, P.; Hlaváč, V.; Lenner, R.; Evernia, Ministerstvo dopravy, Ředitelství silnic a dálnic ČR (2006). Migrační objekty pro zajištění průchodnosti dálnic a silnic pro volně žijící živočichy: technické. 1. vyd. Praha: Ministerstvo dopravy, odbor pozemních komunikací. 92 s. ISBN 8090378706.

Anděra, Miloš a Jiří Gaisler. Savci České republiky: popis, rozšíření, ekologie, ochrana, Praha: Academia, 2012. ISBN 802002185X.

Baruš, Vlastimil a kolektiv, Červená kniha 2 – kruhoústí, ryby, obojživelníci, plazi, savci, Praha, SZN, 1998.

Brozmanová, Hedvika, Metodika pro výstavbu a výrobu se sníženým vlivem na volně žijící živočichy, Plzeň, 2015.

Dungel, Jan; Hudec, Karel. Atlas ptáků České a Slovenské republiky. Praha: Academia, 2001. ISBN 9788020009272.

Hanzák, Jan. Naši savci. Praha: Albatros, 1970.

Hume, Rob. Ptáci Evropy. Vydání druhé. Praha: Knižní klub, 2016. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-5539-2.

Hromádko, David. Manipulace se se zraněnými ptáky v záchranných stanicích, České Budějovice, 2016.

Chobot, Karel, ed. a NĚMEC, Michal, ed. Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2017, s. 143. Příroda, č. 34. ISBN 978-80-88076-46-9.

Kaska, A. Pachové ohradníky, chemické ohradníky. České Budějovice: M+S zemědělské potřeby, 2015.

Krivjanský, Tomáš. Sokoliarstvo. 2. diel, Naše dravce a sovy. Ružomberok: Epos, 2009. ISBN 978-80-89191-83-3.

Klouček, Ondřej. CITES – základní informace. In: Ministerstvo životního prostředí, 2017.

Machar, Ivo a Linda Drobilová. Ochrana přírody a krajiny v České republice: vybrané aktuální problémy a možnosti jejich řešení. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3041-6.

Ondráčková, Romana. Záchranné stanice pro handicapovaná zvířata. Pardubice, 2017.

Stýblo, Petr a Orel, Petr. Národní síť záchranných stanic: historie, současnost, výsledky. Ochrana přírody. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2013, 68(1), s. 9 –13. ISSN 1210-258X.

Sýkora, Ivo. Myslivost 6/2012, 2012.

Šťastný, Karel, Vladimír Bejček a Karel Hudec. Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice: 200 –2003. Praha: Aventinum, 2006. ISBN 80-86858-19-7.

Viktora, Lukáš. Česká společnost ornitologická 2017. Fotografie na titulní straně: Kateřina Ševčíková, další fotografie: Petr Dobrý, Evžen Tošenovský, Lukáš Viktora, Eliška Viktorová, ilustrace a foto na zadní straně: Jiří Kaláček, text: Lukáš Viktora. Grafická úprava a sazba: Jiří Kaláček. ISBN: 978-80-87572-31-3.

Výroční zprávy ze záchranné stanice ve Vlašimi, 2005.

Výroční zprávy ze záchranné stanice ve Vlašimi, 2015.

Výroční zprávy ze záchranné stanice ve Vlašimi, 2016.

Výroční zprávy ze záchranné stanice ve Vlašimi, 2017.

Zieglerová, Dagmar. Ekologická výchova v Národní síti záchranných stanic. Ochrana přírody. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2010, 65(3), s. 31. ISSN 1210-258X.

8.2 Webové stránky

Centrum pro zvířata v nouzi, Záchranná stanice ARCHA Liberec [online]. Dostupné z: <http://archa.zooliberec.cz/cz/zachranna-stanice/>

Člověk a zvíře - Záchranná stanice Bartošovice. O nás - Záchranná stanice Bartošovice [online]. ZÁKLADNÍ ORGANIZACE ČESKÉHO SVAZU OCHRÁNCŮ PŘÍRODY NOVÝ JIČÍN [cit. 28.03.2019]. Dostupné z: <http://csopnj.cz/clovek-a-zvire/>

Časopis | Fórum ochrany přírody [online]. [cit 5.1.2019] Dostupné z: <http://www.casopis.forumochranyprirody.cz/uploaded/magazine/pdf/12-ekodukty-v-ceske-republice-smysluplne-reseni-nebo-nesmyslny-luxus.pdf>

Česká společnost ornitologická [online]. Dostupné z: https://www.birdlife.cz/wp-content/uploads/2017/09/Ptaci-a-skla-A5_16-stran-JK-s-popiskami-FN.pdf

PENTHEA, o.s. - ochrana dravců a sov - programy pro školky. PENTHEA, o.s. - ochrana dravců a sov - úvod [online]. Dostupné z: <http://www.dravci-pentheas.cz/programy-pro-skolky.php>

Představení organizace- ČSOP JARO Jaroměř | 1998-2018 | – "Nezachráníme všechno, co bychom chtěli, ale zachráníme mnohem více, než kdybychom se o to nikdy nepokusili" (Sir Peter Scott, 1962) [online]. Dostupné z: <http://www.jarojaromer.cz/predstaveni-organizace-2/>

Myslivost- doby lovu zvěře. Myslivost – Home [online]. Dostupné z: <http://www.myslivost.cz/informace-pro-myslivce/doby-lovu-zvere>

Ochranáři letos ošetřili rekordních 22 500 zraněných zvířat [online]. Dostupné z: <https://www.ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/ochranari-loni-osestrili-rekordnich-22-500-zranenych-zvirat>

Leitbild. Der Österreichische Tierschutzverein mit Sitz in Wien und Herz. Dostupné z: <http://www.tierschutzverein.at/ueber-uns/leitbild>

Makov | Záchranná stanice živočichů [online]. Dostupné z: <https://www.makov.cz/clanky/o-nas-19.html>

Národní síť záchranných stanic už má 30 členů! Zvíře v nouzi. [online]. Praha: Český svaz ochránců přírody, 2015. Dostupné z: www.zvirevnouzi.cz

Program péče o krajinu. Vítejte na stránkách o dotačních programech podporujících péči o přírodu a krajinu [online] Agentura ochrany přírody a krajiny [cit. 5. 3. 2019] Dostupné z: <http://www.dotace.nature.cz/ppk-programy.html>

Srážka se zvěří. Centrum služeb pro silniční dopravu [online] Dostupné [cit. 2. 2. 2019] z: <https://www.cspsd.cz/749-srazka-se-zveri>

Výukové programy pro školy. Stanice [online]. Dostupné z: Pavlov <https://www.stanicepavlov.eu/vzdelavani/programy-pro-skoly>

Záchranná stanice v Makově nabízí čapí reality show- ČT24- Česká televize. ČT24 – Nejdůvěryhodnější zpravodajský web v ČR – Česká televize [online]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1340082-zachranna-stanice-v-makove-nabizi-capi-reality-show>

Záchranné programy: Ministerstvo životního prostředí. [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2015 Dostupné z: <http://www.mzp.cz/cz/zachranneprogramy>

Zásady pomoci. Zvíře v nouzi. Zvíře v nouzi [online]. Dostupné z: <http://www.zvirevnouzi.cz/zvireci-poradna/zasady-pomoci>

8.3 Zákony

ČESKO. Zákon č. 114/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů ze dne 19. února 1992. České národní rady o ochraně přírody a krajiny. In: Sbírka zákonů České republiky, 1992, částka 28. ISSN 1211-1244

ČESKO. Zákon č.312/2008, kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO. Vyhláška č. 316/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů ze dne 29. srpna 2009. o držení živočichů dočasně nebo trvale neschopných přežít ve volné přírodě a o péči o tyto živočichy v záchranných stanicích. In: Sbírka zákonů České republiky, 2009, částka 96. ISSN 1211-1244.

ČESKO. Vyhláška č. 395 ze dne 11.6.1992, kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Sbírka zákonů ČR. 1992, částka 80. ISSN 1211-1244.

ČESKO. Vyhláška č. 458/2009 Sb. Vyhláška, kterou se stanoví denní sazba připadající na náklady spojené s výkonem trestu domácího vězení a využitím elektronického kontrolního systému a způsob jejich úhrady

BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND. Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege vom 29. Juli 2009. BGBl. I S. 2542, 2009..

SLOVENSKO. Zákon č. 543/2002 Zb. z 25. júna 2002 o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky, 2002, částka 212.

ÖSTERREICH REPUBLIK. Bundesgesetz 118 Tierschutzgesetzes ausgegeben am 28. September 2004. BGBl. Nr. 1/1930, zuletzt geändert durch das Bundesgesetz BGBl. 2004. rakousko

9 Přílohy

Příloha číslo 1.: Výukový program záchranné stanice v Pavlově

Výukové programy		pro koho je program určen	dobu trvání	místo realizace	realizace programu
01.01	Voda nebo souš – život našich obojživelníků	3.–9. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov	3
01.02	Věští žáby počasí?	1.–3. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov, škola	1
01.03	<u>Mlád'ata – potřebují zachránit?</u>	1.–6. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov, škola	3
01.04	<u>Soví malování</u>	1.–3. třída	1–2 vyuč. hodiny	škola	1
01.05	Poznej a chraň	5.–9. třída	3–4 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov	1
01.06	<u>Co se děje v trávě?</u>	3.–9. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov	3
01.07	Co se děje ve vodě?	3.–9. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov	3
01.08	Lesní stezkou	první stupeň, druhý stupeň	2 hodiny	okolí Stanice Pavlov	1
01.09	<u>Vydra - tajemná královna řek</u>	3.–9. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov	2

01.10	<u>Přilétl k nám netopýr</u>	1.–9. třída	1–2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov, škola	2
01.11	<u>Dravci, opeření rytíři</u>	3.–9. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov, škola	1
01.12	Bud' moudrý jako sova	3.–9. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov, škola	1
01.13	Šelmy našich lesů	3.–9. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov, škola	1
01.14	Nosí ježek jablíčka?	1.– 2. třída, MŠ	1–2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov, škola	4
01.15	Zimní ptačí radování, krmítka	1.–5. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov, škola	4
01.16	Cestování s tažnými ptáky, kroužkování	3.–9. třídy	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov, škola	5
01.17	Sedmero krkavcovitých	3.–9. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov, škola	1
01.18	<u>Zvířata a člověk - přežijí to oba?</u>	5.–9. třída	2 vyuč. hodiny	Stanice Pavlov, škola	1

(www.stanicepavlov.eu)

Příloha č. 2

DOTAZNÍK PRO ZÁCHRANNÉ STANICE

Kolik zvířat aktuálně máte?

Jaká je vaše nejvyšší možná kapacita?

Jaká zranění a důvody jsou u zvířat přivezených do vašich stanic nejčastější?

Kolik procent zvířat je navraceno do volné přírody?

Jaká je úspěšnost léčení postižených jedinců?

Jaké druhy zvířat jsou u vás nejčastější? Ptáci, savci, plazi?

Který druh zvířat se nejčastěji dá navrátit do volné přírody?

Jaká je zhruba průměrná délka pobytu zvířat ve vaší stanici?

Jaké nejvzácnější či nejkurióznější zvíře jste u vás měli?

Dojíždíte si po upozornění pro zraněné zvíře nebo jste odkázáni na jeho přivezení?

Je vaše záchranná stanice na nějaký druh zvířat specializovaná?

Spolupracujete i s jinými stanicemi?

Provádíte nějaká opatření na eliminaci zranění zvířat ve volné přírodě? (jaká?)

Navštěvují vás školy, je to vůbec možné?

Děláte také besedy po školách?

Kdo financuje váš projekt?

Kolik zaměstnanců aktuálně pro vás pracuje?

Pomáhají vám také dobrovolníci?

Je možné u vás uspořádat exkurzi pro veřejnost?

Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

Vkládá se jako volný list pouze do

LISTINNÉ PODOBY PRÁCE

Není součástí elektronické verze práce

**Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby práce před její obhajobou

Závěrečná práce:

Druh závěrečné práce: Bakalářská práce

Název závěrečné práce: **Název práce**

Autor práce: **Jméno a příjmení autora práce**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však **povinen/povinna** s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Jsem si vědom/a, že pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny dané práce lze pouze na své náklady.

V Praze dne .....

Jméno a příjmení žadatele	
Adresa trvalého bydliště	

.....

podpis